

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director : DEM. I. DOBRESU
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE :

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-cci G-le a Tărei Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	RENÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Profesor Universitar, Avocat	Dr. ȘTEFAN LADAY Fost Magistrat jurisconsult în Cluj	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIETEANU Avocat
C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat	GR. TRANCU-IAȘI Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris

Secretar de redacție: E. C. DECUSARĂ, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris

Membrii corespondenți pentru Polonia: EMIL ST. RAPPAPORT, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia

ABONAMENTUL

Un an. p. B-cl, Case com., Autorit.	1200 lei
" Avocați	900 "
" Magistrați	700 "
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTAMANA

In lunile Iulie și August
Apare odată la două săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Strada Artei Nr. 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

A apărut în broșură interesantul studiu: TEN-DINTELE SOCIALE IN DREPTUL PRIVAT, de d-l Docent Universitar Alex. Em. Lăzărescu.

Prețul 50 lei. — De vânzare la toate librăriile principale din țară și la „Curierul Judiciar”, str. Artei 5.

S U M A R

— Proiectul legii timbrului. O reformă necesară de d-l Corneliu Botez, consilier la Inalta Curte de Casație;
— Răspuns-Memoriu al D-lui Vasile Iacobini, președintele Trib. Ismail la chestionarul formulat de Comisia de anchete judiciare din Basarabia;

JURISPRUDENȚA :

— Curtea de Casație Secțiuni-Unite : Maria Gavala cu Jean Th. Piroșca (Legea proprietarilor. Mutarea chiriei după încetarea locațiunei. Acțiune în daune intentată de proprietar. Citarea lui se face la domiciliul său real), cu o Notă de Iscod;
— Curtea de Casație s. I: Elvira Orăscu și alții cu Eforia Spitalelor civile. (Imobile rurale. Dobândirea lor de un strein prin adjudecare. Cerere pentru a se constată nulitatea adjudecării. Introducerea ei după trecerea de 30 ani dela data adjudecării. Prescrierea acțiunii în nulitate. Art. 1890 C. civil);
— Curtea de apel București s. III și Trib. Ilfov secția II: Paula Amărășteanu cu Toma Stănescu (Donațiune. Transmiterea prin scrisoare a dreptului de uzufruct, cu titlu gratuit, nu dului proprietar, cu condiția ca să devină proprietarul imobilului dăruit. Dacă este valabilă? Art. 813 C. civil), cu o Notă de d-l Prof. Alex. Cerban;
— Trib. Muscel: Andrei Ologescu, cerere de moratoriu (Acordarea moratoriului înainte de declarare în stare de faliment. Forța încheierilor date în camera de consiliu. Inadmisibilitatea cererilor de intervenția făcută de creditorii la cererea de moratoriu), cu o Notă de d-l avocat P. Vasilescu.

A apărut VOL. II CĂLĂUZA CETĂȚEANULUI în materie judiciară și fiscală (ed. III) de avocatul I. Rădoi, fost președinte al Trib. Comercial Ilfov și Argeș, cuprinzând și diferite formule necesare în viața de toate zilele: Acțiuni, apeluri, opoziții, revizuirii, contestații, recursuri, procuri, Diferite acte de vânzări, ipoteci, cesiuni, constituiri de diferite societăți, etc cu Tabla de materii detaliată care înlesnește cercetările de doctrină, jurisprudența la diferitele legi și la formule.

PREȚUL 500 LEI. Comandele la Curierul Judiciar însoțite de cost la care se va adăuga lei 15 pentru porto recomandat.

PROECTUL LEGII TIMBRULUI O REFORMĂ NECESARĂ

Sub guvernul precedent, d-l Vintilă Brătianu, în calitate de Ministru de finanțe a elaborat un proiect de unificare a legii timbrului și înregistrării, având de bază legea vechiului Regat combinată cu legiuirile existente în Ardeal, Bucovina și Basarabia, combinare necesară întrucât unificarea legislațiunii generale e încă în curs de pregătire și ca atare, legea proiectată a trebuit să țină seamă de diversitatea legiuirilor în vigoare.

Din acest punct de vedere, proiectul constituie nu numai o operă de unificare, dar și de adaptare la legile materiale, atât de variate ale României noi.

Dispozițiunile proiectului, la întocmirea căruia au luat parte înalți magistrați, cunoscători ai legislației teritoriilor eliberate, profesori universitari, membri experienți ai baroului și fruntași ai comerțului și finanțelor noastre, a întâmpinat o puternică mișcare de împotrivire din partea avocaților, care a culminat printr-o moțiune foarte gravă votată de adunarea extraordinară a decanilor și a membrilor consiliului general al Uniunii avocaților în ședința dela 10 Ianuarie 1926. Aceștia au decis greva generală în caz când Parlamentul ar vota proiectul considerat ca adânc vătămător intereselor și prestigiului justiției.

Prin acea moțiune — un adevărat rechizitoriu — critica se întindea asupra modului de procedare pentru înfăptuirea întregii opere de unificare legislativă, se pretindea că legiferarea de reformă și unificare legislativă de după război e făcută „fără colaborarea somităților, de elaboratori necunoscuți, pe sub ascuns, fără un spirit conducător unitar, fără discuțiuni publice”.... Realitatea era însă cu totul alta, comisiunile înstitute la Ministerul de Justiție, care au funcționat până la înființarea consiliului legislativ, fiind alcătuite din magistrați și juriști cei mai valoroși, în ședințele cărora dis-

cuțiunile erau libere și fiecare putea să facă propunerile și observațiunile necesare.

În special, cu privire la legea timbrului, prin moțiune se afirmă că noul proiect e atât de exagerat, taxele atât de ridicate — taxele de timbru fiind mărite de 5 ori și aproape de 3 ori impozitele progresive și proporționale, apoi taxe puse pe acțiunile penale și imposibilitatea celor săraci de a se judeca cu acte de paupertate — în cât însăși justiția e distrusă, desființată, tribunalele „au ajuns să fie închise pentru căutarea dreptății, ceea ce va mări revolta generală, va da rol administrației corupte și va duce la facerea dreptății prin sine însăși, tocmai în aceste vremuri, când justiția a devenit singura supapă de siguranță¹⁾”.

De aceea, conchideă moțiunea, „avocații au competența și datoria socială de a da alarma asupra acestor pericole și de a apăra, cu orice risc, ființa justiției amenințate”.

Greva nu s'a produs, pentru că Ministrul n'a mai stăruit în trecerea proiectului deus la sfârșitul ultimei sesiuni parlamentare, deși prin dispozițiunile lui destul de cumpănite, eră departe de a fi ceea ce se susținea, iar Statul s'a văzut lipsit de o importantă sursă de venituri cu care și-ar fi putut acoperi o parte din multiplele nevoi de care suferă justiția însăși.

Ministrul pare că s'a lăsat influențat de atmosfera creată în jurul proiectului de lege și a renunțat la una din cele mai remarcabile legiuiri fiscale care trebuia înfăptuită cu mult înainte.

Afirmăm cu toată convingerea care ne-o dă cunoașterea în cele mai mici amănunțimi a principiilor pe care se sprijină proiectul, că el trebuia neapărat votat și că abandonarea lui a fost o surpriză.

Desigur că o lege poate să conțină și imperfecțiuni.

Asemenea imperfecțiuni puteau fi însă ușor înlăturate printr-o dezbateră largă în sânul Parlamentului și nu chiar Ministrul care a făcut proiectul s'ar fi arătat îndărătnic spre a se opune la acele modificări cari ar fi contribuit ca legiferarea proiectată să corespundă cât mai nimerit interesului general.

Dar, a distruge e mult mai ușor și nu exagerăm afirmând că votarea proiectului fiind zădărnice, s'a distrus o adevărată operă legislativă utilă, elaborată cu destulă pricepere, osteneală și cu atât de desinteresată bunăvoință.

* * *

Când s'a alcătuit în țara noastră, pentru întâia oară, o lege a timbrului, inspirată din legislația franceză, tot așa s'au ridicat glasuri de persoane cu multă vază și autoritate care au pledat pentru gratuitatea justiției, opinând că taxele și impozitele ce se pun pe actele juridice și cele mijlocite prin justiție, vor avea de efect nimicirea ei.

Faptele au desmintit această temere. Statul, în interes general, e în drept a percepe taxe și impozite asupra actelor juridice care aduc beneficii particularilor, pentru întreținerea serviciilor publice și cu atât mai mult a aparatului judecătoresc, a cărui funcționare normală și solidă impune cheltuieli din ce în ce mai costisitoare, față de înmulțirea tranzacțiunilor și diferendelor dintre oameni.

S'a observat că cineva poate avea o singură dată în viața lui un proces. Deci nu e vorba de un impozit permanent, ci de unul ocazional pe care orice cetățean interesat la bunul mers al țării e bucuros să-l suporte pentru triumful drepturilor lui vătămăte și a ideii de drept în general.

Impozitele pe actele și faptele juridice departe de a dispărea din omenire, legislatorii tuturor timpurilor le-a dat o serioasă atențiune.

Dacă, în prezent, aceste impozite sunt mai mari e pentru că și activitatea economică generală a devenit mai intensă, iar foloasele realizate de individ prin intermediul Statului, garanțiile care ocrotesc averea și persoana sa, sunt tot mai mari.

După războiul mondial, necesitățile Statului au crescut, un adevărat haos financiar s'a produs, iar legislatorii Statelor învinse, ca și învingătoare s'au crezut autorizate nu numai să suprimă sau să reducă impozitele pe actele și faptele juridice, dar chiar să le majoreze, în măsura în care leul s'a depreciat, prețul obiectelor s'a mărit și scumpetea a luat forme tot mai îngrijitoare.

Asistăm la un proces inevitabil de descompunere și reculegere în preajma vremurilor nouă. Pe ruinele unui trecut încă fumegând se ridică coloanele viitorului edificiu social de o neînchipuită măreție. Înălțarea lui cere, fără îndoială, jertfe dela patriotismul tuturor.

Și pe când, în țara noastră, se ridică glasuri de protestare, națiuni ca Franța și Belgia care au suferit ca și noi ravagiile marelui război, au mărit și măresc mereu taxele și impozitele pe actele juridice, cu tendința de a le readuce la valoarea lor reală dinainte de război.

O simplă comparație a cifrelor dintre legile de impozit ale acestor State cu ale țării noastre, ne învederează că departe de a concura cu ele la luarea măsurilor financiare necesare în această privire, am rămas cu mult îndărăt, în detrimentul marilor nevoi ale neamului întregit. Dimpotrivă, guvernarea noastră ar putea fi învinuită de prea multă înțetinelă și de lipsă de prevedere arătată în legiferarea acestei materii. Însăși avocații au fost vigilenți în ce privește interesele lor profesionale, de oarece și-au alcătuit un tarif — contra căruia nimeni n'are a se plânge — de onorarii mult ridicate pentru serviciile ce procură împriecinărilor, pe când magistrația continuă a primi salarii de mizerie.

E o anomalie care nu mai poate dăinui sau mai bine zis va dăinui atâta timp cât veniturile de care Statul are necesitate imperioasă pentru satisfacerea sarcinilor publice nu vor fi asigurate printr-o reformă financiară completă și rațională.

Noua lege a timbrului intră în programul ei, iar înfăptuirea ei neîntârziată se așteaptă dela o sănătoasă politică de stat.

* * *

La congresul avocaților dela Timișoara, în ședința dela 7 Septembrie a. c. un eminent avocat, membru în consiliul Uniunii, spunea cu satisfacție: „Lupta contra legii așa zisă pentru înlesnirea și accelerarea judecăților — ale cărei defecte le recunoaștem și noi — e pe sfârșite și în contra monstruosului proiect de lege a timbrului a dat fericit rezultat”.

Ne temem că înlăturarea proiectului care corespundea unei adevărate nevoi naționale va apăsa și mai mult pe umerii noștri, la o nouă legiferare care

1) A se vedea „Buletinul Uniunii Avocaților” Nr. 1 din 1926.

va trebui să compenseze Statul și de pierderile suferite până în prezent.

Proiectul a fost combătut cu asprime, fără însă să se facă o analiză aprofundată a dispozițiilor lui. Însăși motiunea avocaților se mărginește mai mult la generalități, iar în debaterile ce au precedat-o, spre a se dovedi că reforma e rea s'a dat ca exemplu numai câteva cazuri de impunere găsite excesive pe care le vom examina imediat, în locul unei cercetări cât mai ample a părților lui fundamentale. Am vrut să știm de ce impunerile ce prevede proiectul „vor zădărnici circulațiunea bunurilor, vor tulbura profund viața economică a țării și ca pentru toate legile excesive, se va crea funcțiunea imorală de eludarea acestor taxe pe care le vor plăti numai cei cinstiți”, devenind astfel, cum se exprimă motiunea, un impozit pe *ainstea cetățenească*, dar din debaterile prea sumare care au avut loc în jurul proiectului, n'am putut reține un argument determinant pentru o învinuire atât de gravă.

Dacă proiectul ar fi fost studiat cu atențiune, o concluziune de acest fel, n'ar fi fost posibilă, pentru că el cuprinde inovațiuni și rândueli care se cuvine să atragă băgarea de seamă a celor ce l'au combătut și care ar fi atârnat cu grea cumpănă în judecata lor.

Din această cauză suntem și noi nevoiți de a ne ocupa numai de acele impunerii, supuse critice, pentru a nu da articolului nostru o dezvoltare prea mare, documentată și luminoasă expunere de motive care însoțește proiectul lămurind din prisos toate dispozițiunile lui inovatoare.

* * *

Legea timbrului actuală, după război, a primit unele modificări, în 1920, prin două decrete-legi datorite fostului Ministru de finanțe C. Argetoianu, care prevăd între altele, o ușoară și parțială sporire de taxe a actelor, cum și înlocuirea taxelor proporționale ce se percepeau la succesiuni printr'un tarif progresiv.

Dela 1920 și până în prezent, taxele de timbru și înregistrare, exceptând impozitul pe succesiuni, majorat prin reforma Titulescu din 1921, au rămas neatînse.

Ori, tocmai în acest interval de timp, leul nostru, în rostogolirea lui tragică a suferit cea mai mare depreciere, așa că taxele și impozitele ce se percep astăzi, la actele juridice nu mai corespund valorii leului din trecut, ceea ce a adus, treptat o scădere foarte simțitoare a sursei de venituri ce Statul percepea prin aplicarea legii timbrului, în raport invers cu valoarea bunurilor supuse circulațiunii și a tranzacțiunilor de tot felul.

Prin proiectul legii timbrului s'a ținut numai în parte seamă de dezechilibrul produs din cauza acestei disproporții, de oarece multe din taxele actuale au rămas intacte, iar altele numai ușor majorate.

Astfel, taxa timbrului la petițiuni s'a ridicat la 3 lei dela 1 leu. Acești 3 lei, față de scăderea leului raportat la valuta forte e departe de a corespunde valorii leului din 1920.

În genere, acele taxe de timbru care au fost majorate, s'au dublat (2 lei în loc de 1 leu, 10 în loc de 5 lei, etc.).

E adevărat că unele taxe, cum sunt cele referitoare la firmele comerciale sau la pașapoarte, sunt

mult mai ridicate, dar această urcare se explică prin importanța acestor acte și avantajile pe care cei interesați, în deobște persoane cu dare de mână le trag din uzul lor. O parte din acte au fost impuse, pentru prima oară, pentru același motiv, neimpunerea lor constituind o lacună în legea timbrului, iar unele acte care erau supuse și la timbrul de asistență socială, cum sunt petițiunile, au fost impuse numai la taxa timbrului, evitându-se astfel îndoita lor impunere.

S'a revizuit capitolul scutirilor, apărându-se de taxe numai acele acte care merită această favoare, în interesul social, înlăturându-se, de pildă, scutirea de timbru a acțiunilor referitoare la imobilele celor împrumutate, a căror valoare a crescut considerabil, așa că neimpunerea lor nu mai avea rațiune.

O sporire moderată de taxe a fost aplicată asupra actelor de procedură judiciară.

Se pretinde că modul cum sunt aranjate taxele la descinderile locale constituie „o rușine”. Dar câte descinderi locale fac judecătorii în decursul anului? Aproape nici nu contează și chiar admitând că asemenea taxe ar fi prea oneroase, deși ele se justifică prin împrejurarea că instanțele făcând descinderi, judecătorii sunt distrași dela judecata atâtor alte procese care împovărează instanțele, ele puteau fi reduse la votarea legii. În tot cazul, proiectul nu putea fi înlăturat în *totalitatea lui* prin simplul fapt că una din taxe, ar fi fost suportată întâmplător de un împricinat, cu prilejul vre unei descinderi, care se ordonă în foarte rare cazuri și aproape numai de instanța primă.

Când se comunică o copie, trebuie să se perceapă o taxă, pentru că justiția aduce părților un real serviciu. Nu vedem deci de ce o atare impunere, care există și azi, poate fi criticabilă.

Acțiunile au fost supuse în același timp unei taxe proporționale și progresive pe tranșe, ca și mutațiunile de bunuri, dela o anumită cifră în sus.

Progresivitatea atinge acțiunile cari au de obiect pretențiuni de o valoare mai mare de 100.000 lei.

În schimb, pretențiunile dela 1500-10.000 au fost supuse numai taxei de 0,40% în loc de 0,50%, în scopul ocrotirii populațiunii nevoiașе.

Reclamațiunea unor pretențiuni exagerate, mai ales când se cer daune e un obicei urât practicat de mulți litiganți.

S'au văzut acțiuni tinzând la pretențiuni de milioane, pentru că, la urmă, reclamanții să se mulțumească cu câteva sutimi de lei care reprezintă realmente cuantumul prejudiciului suferit.

Impunerea acțiunilor la un tarif progresiv va înlesni opera justiției, deprinzând lumea împricinatilor să ceară numai echivalentul strict al pretențiunilor datorite. Se vor împuțina deci procesele hazardate intentate sau susținute din spirit de lăcomie sau de speculă.

Se aduce imputare proiectului că supune la taxe — de altfel destul de reduse — acțiunile penale. Observăm că nu sunt impuse decât acțiunile introduse direct de partea vătămată când se cer despăgubiri. Principiul acestei impunerii există în legislația teritoriilor alipite; proiectul, prevăzând-o, n'a făcut decât să o extindă la întregul Regat. A nu o fi prevăzut, ar fi însemnat ca fiscul să fie lipsit de o sorginte actuală de venituri. De altfel impunerea acțiunilor penale — justiția trebuie plătită când n'are de țintă exclusiv interesul social — există și în alte

State și va contribui la împuținarea proceselor de șicană.

Ca o dovadă că taxele procesului sunt exagerate s'a invocat calculul făcut de un domn decan din care ar rezulta că pentru un proces de 60.000 lei ne-complicat, dus până la Casație, numai timbrele și taxele ar costa 8000 lei, iar dacă se calculează și celelalte cheltueli nelegale, necesitate de un proces apoi transportul părții, onorariul avocaților, etc., suma s'ar urca la peste 20.000 lei.

Intreg acest calcul, exceptând poate onorariul avocaților,¹⁾ nu corespunde câtuși de puțin realității. Mai întâi e exclus că un proces intentat la tribunal trebie neapărat să parcurgă cele 3 grade de jurisdicțiune, dar chiar admitând această ipoteză, taxele procesului după proiect sunt următoarele:

Timbru fix	20 lei
Duplicatul acțiunii și înmânarea ei	10 „
Ordinul de înmânare a acțiunii	5 „
Un interrogator	20 „
Taxă proporțională la apel	72,50
Apel, timbru	200 „
Taxă proporțională	72,50
Citațiunile la tribunal	20 „
Citațiunile la Curtea de Apel	40 „
Recursul, timbru	500 „
Citațiuni în recurs	40 „
Copia sentinței, cu înmânarea ei	10 „
Proces verbal de înmânare a deciziei la Curtea de Apel	10 „
La Casație	20 „
O formulă executorie la tribunal	20 „
4 anexe la acțiune	8 „
Total	1288,50

La această sumă se adaugă, bineînțeles și taxele portăreilor.

Suma de 1288 lei 50 bani corespunde aproape taxelor actuale.

De unde d-l decan a scos suma de 8.000 lei, nu pricepem.

Apelurile au fost supuse la $\frac{1}{4}$ din taxa proporțională pentru acțiuni, iar apelurile părților vătămăte în materie penală numai la $\frac{1}{8}$ din această taxă.

Supunerea apelurilor la taxa proporțională nu e o inovațiune a legiuitorului român, de oarece o găsim și în legislația altor State, cum e a Franței. Prin acest mod de impunere se urmărește împuținarea proceselor, multe apeluri fiind introduse numai în scop de temporizare a judecăților. Instanțele de apel sunt aglomerate de apeluri făcute cele mai adeseori din spirit de șicană în paguba altor procese care așteaptă cu lunele și anii rândul lor spre a fi soluționate.

Imprecinaii conștienți de dreptatea cauzei lor, nu se pot plânde de impunerea și la taxa proporțională, pentru că plata acestei taxe intră în cheltuelile de judecată care, de regulă, se acordă părților câștigătoare.

O altă imputare adusă proiectului e că împedică

2) După tariful avocaților, onorariile la un proces de 60.000 lei sunt: Consultațiunea pentru tribunal, 400 lei; pentru Curți 500 lei; acțiunea, 600 lei; desbaterea în fond, 1000 lei; Onorar global la tribunal 1600 lei; la Curtea de Apel 2000 lei; Onorar global la Casație 4000 lei. E de remarcat că onorariile sunt minime.

pe cel sărac să se judece, de oarece nu se poate servi de act de paupertate decât dacă posedă un venit anual mai mic de 2000 lei când locuiește la țară și mai mic de 3000 lei când locuiește la oraș.

Ori, legea actuală nu acordă cuiva dreptul de a se servi de act de paupertate decât dacă are un venit mai mic de 600 lei.

Cum vedem, proiectul, spre deosebire de legea în vigoare, avantajează mult persoanele sărace și prin urmare nu se poate susține că justiția e desființată, ci dimpotrivă că li se înlesnește în condițiuni destul de prielnice. Umanitarismul își are și el marginele lui, neputându-se pretinde Statului un sacrificiu mai mare, pe care nu l'ar putea suporta cu nesocotirea interesului general.

Tot așa nu poate fi criticat proiectul pentru regimul instituit în materie de succesiuni, pentru că nu numai nu asprește actualul regim, dar îl ușurează, sporindu-se la primele 2 fracțiuni din tarif valorile impozabile, fără a se schimba impozitul, pe o perioadă de 3 și 5 ani, impunerea variind în favoarea persoanelor obligate la plată în raport cu fluctuațiunile valutei noastre.

Impozitele se reduc la jumătate în favoarea soților și succesorilor direcți de prim grad pentru averile rămase până la 100.000 lei, cu observarea acelorasi norme ușurătoare.

O critică severă adusă actualei legi a timbrului e că crează nulități procedurale și decăderi de drepturi din faptul netimbrării actelor judiciare, dintr'un spirit excesiv de fiscalitate. Moțiunea avocaților reține această critică, care însă nu poate fi aplicată proiectului, pentru că prin el se suprimă orice dispoziție vexatorie având acest caracter din legea actuală.

„Fiscalitatea exagerată, spune moțiunea, a născut chitibușeria fiscală care dezonorează justiția, pentru că duce la pierderea unui drept sfânt pentru lipsa unui timbru de o centimă“.

Așa este, decât proiectul are tocmai meritul de a o fi înlăturat.

O altă învinuire adusă proiectului e că „prin art. 89, 90 și 94 se face solidar răspunzători avocații cu părțile contractante în ce privește plata taxelor (?) cât și a amenzilor, în caz când s'ar constata vre un prejudiciu pentru fisc“.

Introducerea acestei dispozițiuni în proiect are nevoie de o explicațiune.

Se știe că, după legea corpului de avocați, nici o cerere în justiție — exceptând judecătoriile, nu putea fi introdusă de o persoană care nu e licențiat sau doctor în drept, decât dacă e contrasemnată de un avocat. Actele de notariat deasemeni se fac și se introduc prin mijlocirea avocatului. Nu e de mirare deci că sancțiunea netimbrării actelor s'a extins asupra avocaților, pentru că legea dându-le aceste însemnate prerogative e logic și just ca și răspunderea să se resfrângă asupra lor, dându-se ocrotirea necesară oamenilor profani, necunoscători ai legilor, cari au arătat încrederea cuvenită specialistului la luminele căruia recurs spre a le confecționa actele de care au necesitate. O sancțiune identică se aplică și funcționarului public care primește un act nelegal timbrat, părțile rămânând solidar responsabile numai în ce privește plata taxelor și impozitelor datorite. Evident că în caz de fraudă săvârșită de părți, fără știrea avocatului, aceasta are de efect de a-l apăra de consecințele contravențiunii.

S'a mai susținut că proiectul impune la taxe acte juridice necunoscute în legislația noastră ca : dotă, contra-dotă, divorț și separațiune de corp, dar ele figurează în codul civil austriac aplicabil în Ardeal și Bucovina și noul legiuitor fiscal nu le putea ignora.

Urcarea taxelor asupra cererilor de divorț, —taxe graduale în raport cu venitul global — se justifică prin interesul social de a se zădărnici desfacerea căsătoriilor cu ușurință, urmărită adeseori pentru motive lipsite de orice seriozitate. Concubinatul nu va putea fi încurajat, cum se pretinde, prin punerea acestor taxe, prin care se urmărește un efect mai înalt, acela de a se conserva familia și de a o feri, pe cât posibil de urmările lui, ades funeste.

S'a mai propus să se admită principiul ca taxele să se plătească la sfârșit. Acest sistem, aplicat în Ardeal și Bucovina în practică a dat cele mai rele rezultate, fiscul având și azi de perceput milioane de lei dela persoane insolabile sau de rea credință.

* * *

Din cele expuse până aci socotim că am demonstrat că proiectul legii timbrului e departe de a fi monstruos și că el corespunde unei reale necesități.

Proiectul cuprinde o grupare metodică a actelor impozabile, răslețite fără nici o ordine în legea actuală, curmă multe controverse și prevede excelente dispozițiuni pentru înlesnirea părților, cum e aceea că taxele procesuale se pot percepe fie prin viză, fie în coli timbrate de orice valoare, la alegerea părților. Prin nouile norme de constatare și percepere a drepturilor fiscalului interesele acestuia sunt de asemeni ocrotite cu destulă eficacitate.

Proiectul va trebui deci reluat de actualul guvern și fiind revizuit, unde se va mai socoti necesar, pentru perfecționarea lui, se cuvine a fi tradus în lege, spre a înceta cu o oră mai de vreme situațiunea anormală de azi, ca țara noastră să fie cărmuită încă de regimuri deosebite, în aceiași materie, lucru nepermis în ce privește legiuirile fiscale care interesează deopotrivă avutul contribuabililor, ca și buna stare financiară a țării.

CORNELIU BOTEZ

Consilier la Înalta Curte de Casație

RĂSPUNS - MEMORIU

Al d lui Vasile Iacobini președintele Trib. Ismail la chestionarul formulat de onor comisiunea de anchete judiciare de sub :

Președinte : CONSTANTIN RĂTESCU,

consilier la Înalta Curte de Casație și inspector general al Curților de Apel

Membri : CONSTANTIN CLIMESCU,

prim-președinte al Curții de Apel din Chișinău

În urma alipirii provinciilor românești a Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei, Statul Român menținând legiuirile civile ce se găseau în vigoare în aceste ținuturi, s'a transformat dintr'un stat cu o legislație unitară, într'unul cu o diversitate de legiuiri provinciale.

Variatatea acestor legiuiri, reprezentând sisteme legislative diferite, iar ca izvor de drepturi în câmpul de aplicabilitate, un alt gen de civilizație cu tradiții deosebite, decât a vechiului regat, e lesne de înțeles „conflictul” dintre ele și greutatea ce se întâmpină zi cu zi, în mărirea dar mai cu ose-

bire în rezolvarea problemelor juridice din haosul situațiunilor nedefinite.

Privind situațiunea specială a stărilor de drept pentru ținutul Ismailului, în cadrul obiectului ce formează preocuparea comisiunei de anchete juridice, în vederea unei reorganizări a justiției „de lege ferenda” menționez :

Ținutul Ismailului și Cahul are o fizionomie juridică aparte, ce-l scoate într'o foarte largă măsură din unghiul de observație formulat pe puncte, în studiul ce ni se propune, el, vizând restul ținuturilor ce alcătuiesc provincia Basarabiei în care situațiunea de drept „se vedea” mai precizată în fapt.

Zic, „se vedea”, — făcând aluzie la desbinările provocate de polemicele violente dintre magistrații tribunalului Ismail, a haosului de păreri și de sentințe judecătorești diametral opuse, pe chestiunea aplicabilității, când a codului civil rus, când a codului civil român, — spre deosebire de restul provinciei Basarabiei, care se vede cărmuită: ținutul Achermanului de codul civil rus, iar restul provinciei de legiuirile locale ale țării, ca: Xexabilul lui Armenopol, Cartea lui Donici și Hrisovul Sobornicesc al lui Mavrocordat, iar la interpretarea acestor legi „judecata” putând să se îndrepteze la acele izvoare greco-romane de legislație, pe care sunt bazate aceste legi și numai în lipsă ca o complementare, la caz de insuficiență în vre-o materie, în dispozițiunile acestor legiuiri, să se adreseze la legile generale ale Imperiului (Codul civil rus).

Articolul 322 din legea pentru organizarea judecătorească, în vigoare, ca început de măsură, eroică, curmă controversa pentru trecut, prezent și viitor, fixând situațiunea jurisprudenței pentru ținutul Ismailului și Cahul, salvând într'o bună măsură prestigiul justiției și interesele împricinărilor, stabilind în sensul anticipat de o minoritate dintre magistrați, printre care mă număr, cari din primul moment și în mod invariabil, am rezolvat problema juridică în sensul aplicabilității, codului civil român, consfințit mai târziu prin textul pomenit:

„Art. 322: Codul civil român fiind în vigoare în circumscripțiile acestor două tribunale (Ismail și Cahul) urmează a se aplica și în viitor”.

Iar cu începere dela 1 Ianuarie 1926, procedura civilă română luând locul procedurii ruse, repune în mișcare întreaga viață civilă a acestei părți de provincie, în cadrul și spiritul sistemului de legislație Napoleonian, din care s'a văzut istoricește arbitrar despuiată de instanțele judecătorești rusești, făcând să cedeze un spirit de naționalism rău plasat, prin introducerea sub diferite pretexte până la uzurpare, institutul de drept civil rusec.

* * *

Din punct de vedere formal, sub care se împarte justiția, legea privitoare la unificarea unor dispozițiuni de procedură civilă și comercială pentru înlesnirea și accelerarea judecăților înaintea tribunalelor precum și pentru unificarea competenței judecătorilor, salutată cu toată simpatia, ce era simțită ca o necesitate urgentă și imperioasă spre desăvârșirea unei unificări parțiale în materie de drept judiciar, este departe de a fi corespuns așteptărilor, — dovadă însăși observațiile mai mult decât judicioase ce s'au ridicat și consemnat în diversele congrese ale Uniunii Avocaților din țară, greutăți și defecte ce se resimt zilnic de instanțele

judecătorești; confuziuni ce trebuiesc grabnic lămurite, în sensul propunerilor la care mă alipesc ca eficace și fondate.

Și la acest tribunal, se resimte o lăncezire a vieții juridice, datorită formalismului împovăraător și enorm de costisitor. Alarmant este ca consecință, curentul accentuat ce famentează tendința tot mai proeminentă a părților prigonitoare în lichidarea conflictelor pe cale de arbitraj, „instituție” care dacă își merită toată stima, recunoscându-i-se marea sa utilitate practică, ea ființează în Basarabia ca și la Ismail în condițiuni dezastroase, interesului obșteșe.

Cu drept de a reveni asupra acestei chestiuni dându-i o dezvoltare mai largă la capitolul Tribunalului de arbitri.

* * *

Materia succesiunilor în ținutul Ismailului și Cahul se rezolvă potrivit titlului corespunzător din condica civilă română, aplicată integral la materie, atât în ce privește deschiderea succesiunii, cât și calității cerute pentru a succede, ordinea succesorială, reprezentatiune, a succesiunilor neregulate, a moștenirii soțului supraviețuitor, raport etc. etc.

* * *

Răspunzând punctului dacă legea rusă asupra axizelor își mai are rațiunea de a fi, mă refer legii pentru sporirea taxelor de consumație asupra alcoolului și băuturilor spirtoase, promulgată la 15 Iulie 1926, care la titlu II. art. 6. „desființează monopolul asupra băuturilor spirtoase din Basarabia”, făcând să dispară cu un ceas mai târziu, granițele dureroase ce încă ființa d'alungul Prutului pentru protejirea regimului monopolizat de prepararea și turnarea „votkei”, pe aceeași dată intrând în aplicare legea pentru așezarea și administrarea impozitului asupra băuturilor spirtoase din 1886 cu toate modificările ei, în vigoare în Vechiul Regat.

Privitor la legea pentru drumuri, legiuirea românească din 30 Martie 1868, ca una ce și-a văzut aplicabilitatea și sub vechiul regim țarist, ea continuă să ființeze integral sub noua oblăduire de și prin nici un text al Decretelor legi validate, nu se vede a fi fost introdusă expres în partea ei esențială ce constituie modificările ulterioare ce a suferit în Vechiul Regat, din 5 Martie 1880 și următoarele, ulterior abrogate prin legea drumurilor din 11 Februarie 1906, cu adausul din 6 Septembrie 1906, aplicată de fapt actualmente de către instanțele judecătorești.

* * *

Pe cât de justificată întrebarea măsurilor de luat pentru a se atrage în Basarabia ca magistrați elemente bine selecționate, pe atât de împovăraător răspunsul, — privind meseria de magistrat „nu” ca un apanaj al mediocrității, ce se datorește într-o foarte largă măsură infiltrațiunii post-belice cu elemente nepregătite, ajutate de ridicarea stăvilărilor, suprimându-se vremelnice examenele de capacitate, stagiul și alte garanții de selecțiune prin confirmări și avansări nemeritate.

Iar ca propunere:

— Să se opereze în adâncime o revizuire largă și cât mai atentă a elementelor ce va forma rezerva din care urmează să se recruteze, prin epurațiune, cadrele magistraturei superioare, ridicând nu-

mai astfel valoarea „breslei” în partea ei morală și intelectuală.

— Să se înceapă a-i întemeia „integritatea” cum se cuvine să fie un corp ca acesta, prin:

1. Infrânarea și îngrădirea „influenței puterii executive” asupra puterii judecătorești, lesne sedusă „prin politică” ca una ce atinge interesele sale vitale.

2. Făcând ca magistratura să devie, cu adevărat, o putere complectă, autonomă, scoțând amestecul puterii executive la numiri, mutări și înaintări.

3. Aflând modalitatea cea mai dreptă și imparțială în propunerea și promovarea magistraților la grade și funcțiuni bazate pe note calificative reale, potrivit gradului de cultură, cunoștințe juridice, modul de aplicare al legilor, sânguință și conștiințiozitatea ce pune în îndeplinirea îndatoririlor sale.

4. Asigurați-le, până la complectă independență materială, prin salarizări, Magistratura și Armata, cu riscul de a sângeră budgetul statului iar nu granițele țării, viața și onoarea cetățeanului.

Și, ne veți feri astfel, să roșim, trecându-se pe sub ochi pasagii dureroase (vezi „Curierul Judiciar” nr. 3 din Ianuarie 1924, pag. 35) sub iscălituri onorabile de avocați pledanți, ce se disting, și care se văd îndurerați la consultațiunile lor, cum justițiabili îi asaltează cu întrebări privitoare la persoana judecătorului, decât la fondul priceii.

5. Incurajați elementele răslețe ce se disting realmente prin însușiri și aptitudini speciale meseriei, formând din ei la nevoie, gardă civică, ca elemente de conservare și salvagardarea drepturilor civile și politice, capabili cu adevărat să îndrepte spiritul public către o concepție mai justă a moralei.

6. Și special, pentru Basarabia, sunt potrivnic oricărei diferențieri de salarizare sau tratament de excepție, croind o categorie de magistrați privilegiați față de colegii lor din Regat și Ardeal, — impunându-se evident în aceeași măsură tratamentul de egalizarea membrilor corpului „prin rotație” din Regat în Basarabia și viceversa.

Subscriu și măsurii introduse în legea de organizare judecătorească a lui Toma Stelian, cu obligativitate pentru toți magistrații de a trece pe la ocoale, a face stagiul de doi ani cel puțin, ambele aceste două din urmă condițiuni fiind indispensabile pentru a fi abilitați și propozabili ca Președinți de tribunale.

Iar în opera de propagandă culturală și națională, reduceți cât mai mult, lotul celor ce se simt chemați să-l exercite, încredințând intervenția aportului contributiv în direcția acestei activități extrajudiciare, celor ce au răspunderea delicatei misiuni, fără a se jigni susceptibilitatea naționalităților ce abundă provincia Basarabiei, într-o propagandă nesocotită, deșantată sau șovină.

* * *

Principial, sunt partizanul convins al instituției judecătorului ambulant, ca unul ce am funcționat ani dearândul în această calitate, pătruns de importanța și mai presus de orice de avantajul inovațiunii pentru populațiunea rurală, o consider totuși pentru Basarabia în afară de orice posibilitate de a fi discutată, față de greutățile insurmontabile ce-i se ridică în cale, ca: lipsa căilor de comunicație, distanțele exagerate dintre comunele ce

o alcătuesc, nesiguranța călătoriei față de starea de spirit de prin aceste meleaguri și a mijloacelor de transport ce condiționează realizarea ei practică.

* * *

Instituția Notarilor publici, astfel cum se vede reglementată în Basarabia, este strâns legată de o bună administrare a justiției, încât socot că nu este o greșeală atrăgând din nou atențiunea asupra gravității problemului și mai ales a propunerilor, ce au mai făcut obiectul preocupării mele prin diferite publicațiuni apărute în revistele juridice.

Privind comparativ și în linii generale instituțiile similare din Italia, Franța și Statele Germane, legiferate pe baze moderne la fiecare dintre aceste state, dar mai vârtos în Franța în legea sa admirabilă din 16 Martie 1803, aflăm instituția Notariatului public la un nivel superior. Factor important de cultură și de educație al maselor, de răspândire și popularizare a principiilor de drept. Instituția notariatului, din punct de vedere moral și profesional, în Occident, își cucerește și conservă locul de cinste în stima tuturor păturilor sociale.

In Basarabia: Nivelul Instituției pentru tot timpul aplicării începând dela organizarea justiției (6 Octombrie 1918) și până astăzi mă îndreptățește să o denunt „în plin naufragiu“.

Cu arari excepțiuni, prin calitatea și valoarea intelectuală submediocră a persoanelor ce o aplică, titularii birourilor lipsiți de orice altă pregătire juridică, fără titluri sau alte însușiri profesionale decât examenul cerut și smuls printr'o indulgență vinovată a comisiei de examinare, instituția în ea însăși se vede iremediabil compromisă, condamnată.

Față cu o asemenea înfățișare a instituției principal opinez, fără rezerve, la introducerea cât mai grabnică a legii pentru autentificarea actelor din Vechiul Regat, ea impunându-se cu caracter de urgență pentru ținutul Cahul și Ismail, unde codul civil român se aplică integral; și eventual:

La trierea cu scrupulozitate a candidaților ce formează astăzi falanga Notarilor publici analfabeti, prin trecerea lor la tribunale în funcțiuni similare gradului ce-l au și astăzi potrivit art. 18 din legea notarială rusă, ca ajutoare de grefă.

Relativ la materia autentificării actelor:

Ținutul Ismailului și Cahul cârmuite de codul și procedura civilă română se află în grav dezacord cu spiritul ce formează esența legii notariale ruse din punct de vedere formal.

În adevăr: Actele de strămutarea sau mărginirea dreptului de proprietate a averilor nemiscătoare, nu-și capătă tărie până ce nu se vad întărite la Primul notar, de unde rezultă că: bunurile nemiscătoare potrivit legii notariale rusă, nu se pot transmite și actul nu devine valid decât prin document „notarial întărit“.

Cum, însă, în quasi-unanimitatea cazurilor, părțile nu pot proba cu acte, dreptul de proprietate, din împrejurări ce nu li se pot face vină, ținând seamă de condițiunile turburi prin care s'au scurs viața publică a acestei provincii sub regimuri diferite, în care războiul de dată recentă a lăsat urme adânci, făcând să dispară acte și documente, întrerupând însăși viața juridică a provinciei, ani de-a rândul, părțile se vad silită a recurge la „sub-

terfugii“ în care — actele de arbitraj — țin recordul.

O identitate de cauză împing părțile a-și întocmi actele de notariat în vecinătate, la tribunalele județelor Tulcea, Galați, etc. unde potrivit legii de autentificare a actelor din Vechiul Regat prin stabilirea de identitatea și luarea de consimțământ își vad realizate actele, ulterior prezentate tribunalului Ismail pentru transcriere, — acte ce nu s'ar fi putut confecționa prin oficiul Notarului și al primului notar chemat a instrumenta, având ca primă obligațiune legală verificarea titlurilor de proprietate de care se vad a fi fost lipsiți.

De unde chestiunea de a se ști: care este valoarea juridică a acestor avalanșe de acte autentice? între părțile contractante cât și față de terți, acte perfectate în acord cu dispozițiunile codului civil român și de procedură aplicabile în întregime în ținutul Ismailului, și în disprețul cerințelor imperative ale legii notariale ruse, ce nu cunoaște formalitatea transcripțiunii, cum am arătat mai sus, actul nedevenind perfect și opozabil terților decât numai prin forma „solemnă“ a întăririi lui de către primul notar.

Un al doilea caz similar ni-l oferă materia testamentelor.

— Art. 81 din legea notarială rusă introdusă și în partea Basarabiei anexată de Rusia la 1878 ne arată că: modul facerii testamentelor, este acel prevăzut de „codul civil“. Evident, legea notarială se referă la codul civil rus și la efectuarea testamentelor în forma casnică și notarială prevăzută de acest cod.

Până la 1 Ianuarie 1926, chestiunea nu prezenta dificultăți, pentru că de și în ținuturile Cahul și Ismail se aplică codul civil român, dar întrucât potrivit avizului Consiliului de Stat rus din 5 Aprilie 1869, întărit de Împărat, și deci cu putere de lege, — s'a dispus că art. 1066-1066 al. 14 din codul civil rus, privitoare la forma testamentelor, să se extindă și să se aplice în toate regiunile în cari se aplică legea de procedură civilă rusă, și cum în județele Cahul și Ismail aplicându-se această lege de procedură, implicit se aplicau textele codului civil rus privitoare la forma testamentelor și procedura întăririi lor, ea fiind înglobată aceste texte, legei de procedură civilă rusă.

Dela 1 Ianuarie, însă, legea de procedură civilă rusă fiind înlăturată și odată cu ea și textele codului civil rus privitor la forma testamentelor, rămân în conflict codul civil român și art. 81 din legea notarială, aplicabilă încă cum am arătat mai sus.

Intr'un sistem se susține că art. 81 din legea notarială rusă cu trimitere la codul civil rus, și referindu-se lui, *ipso facto* ar fi abrogat dispozițiunile codului civil român, astfel că cu toată înlăturarea legii de procedură civilă rusă ar urma că și la dela 1 Ianuarie 1926 testamentele să se facă după legea notarială în forma prevăzută de codul civil rus (neaplicabil în ținutul Ismail și Cahul).

În alt sistem: Intrucât legea notarială indică numai, că testamentele se fac în forma prevăzută de „codul civil“ — cu trimitere adică la dreptul comun — și cum în partea de sud a Basarabiei „codul civil“ pe care legea notarială l'a întâlnit în cale la data introducerii ei, a fost codul civil român, — prin aplicarea dispozițiunilor de drept comun, pe care legea notarială le-a vizat, și odată cu

înlăturarea legii de procedură civilă rusă dela 1 Ianuarie 1926 testamentele ar urmă să se facă în forma autentică, mistică și olografă.

Încă un argument în plus pentru unificarea coplectă a legislației în această parte a țării ce pledează la introducerea legii autentificării actelor din vechiul regat, pentru a nu o mai iluștră și cu propunerea unei noi întrebări, referitoare la chestiunea de a se ști care este soarta testamentelor casnice ce regulează raporturile de ultimă voință a testatorului, fără nici o valoare juridică în sistemul legislațiunei românești.

* * *

Ideia transformării tulburărilor de posesie și răpirilor de pământ în delict speciale, și stăvilirea lor, prin penalizare, făcând dejă obiectul preocupării autorilor anteproiectului de modificarea și modernizarea codului penal al d-lor Julian Teodorescu și Vespasian Pella, în cadrul unui articol special, nu așteaptă decât a fi tradus în lege.

* * *

Neîndoiș, chestiunea arbitrajelor, este aceea care și merită o atenție mai mare, în Basarabia ca și la Ismail, la umbra căreia instituțiuni aflăm cele mai îndrăznețe manopere și aranjamente așa zise judiciare, prin fraudă la lege.

Intrucât, cum am arătat, părțile nu pot proba cu acte legale, dreptul de proprietate, asupra bunului ce dorește a transmite, notarii publici pentru a servi clientela, recurg la acte de arbitragiu, potrivit legii de procedură rusă ce se aplica și în ținutul Ismailului până la 1 Ianuarie 1926.

Afirm, fără grija de a fi desmințit, că numai în județul Ismailului, mii de bunuri imobiliare (terenuri arabile) au fost înstreinate în văzul autorităților judecătorești ce au investit cu formula executorie acest soi de acte, căpătând tăria legală, notate și transcrise la primul notar.

Cred că se impune o modalitate în aflarea formulei juridice provocând, prin organele ministerului public, revizuirea și anularea lor în bloc, cel mai mare contingent de bunuri nemiscătoare constituindu-l pământurile arabile, ce se vedeau scoase din comerț, conform legii agrare, până după terminarea exproprierii, părțile recurgând la anti-datarea convențiunei ca avută loc înainte de legea agrară pentru Basarabia.

Iată unul din acele sisteme de plâsmuiri de acte de proprietate de care se servește notarii publici, prin unul și acelaș personaj fictiv, denumit judecător arbitru, pentru a mai semnală tot ca o călcare flagrantă a legii „contractele de arendă” pe 36 ani, obținând din partea vânzătorului drept preț în afară de contract și cambii pentru o valoare egală, îl acționează în judecată iar pe bază de titlu scoate bunul în vânzare prin licitație publică, având bineînțeleș grija a depune la dosarul de vânzare al corpului de portărei și contractul de arendă pe 36 ani, dacă nu chiar reînviat pe un alt period, în scop de a înlătură ori ce concurență, iar în acest chip imobilul adjudecându-se asupra sa, fraudează fiseul de taxe ce le-ar fi putut percepe la o vânzare reală cu concurenți serioși, la preț avantajos, obținând ordonanță de adjudecare... mult doritul titlu de proprietate.

Procedee condamnabile ce mă îndreptățește a denunța sistemul actelor de arbitraj patronate de

notarii publici, născocit în scopul unic de a se trage profituri materiale considerabile, avizi de onorarii exagerate netarifate, în disproporție cu munca și pregătirea lor profesională.

* * *

Ca încheere:

Consider cu caracter urgent și de utilitate practică, introducerea legii contra beției din vechiul regat, ca un corolar la legea pentru sporirea taxelor de consumație și desființarea legii acsizelor din Basarabia, cu aplicabilitate dela 15 Septembrie 1926, formând un tot unitar: legea servitorilor, comerțului ambulant, poliției rurale, legea pentru drumuri din 1906 cu adausul din Septembrie 1906, a legii judecătoriilor ocoale în totalitatea ei și, în deosebi:

A se aviză la modalitatea eșirilor din indiviziune a pământurilor rurale cu care au fost împroprietăriți sătenii la 1874 stăpânite în codevâlmășie, generator a unor serii de pricini de natură a turbura viața pașnică a populației moldovenești, de pe aceste plaiuri.

VASILE IACOBINI

Președinte Trib. Ismail

No. 30.016

3 Septembrie 1926.

INALTA CURTE de CAS. și JUST. S-UNITE

Audiența dela 4 Februarie 1926

Președenția d-lui GH. V. BUZDUGAN, prim președinte

Maria Gavala cu Jean Th. Piroșca

Decizia No. 2

Legea proprietarilor. Mutarea chirieșului după încetarea locațiunii. Acțiune în daune intentată de proprietar. Citarea lui se face la domiciliul său real.

Dispoziția din art. 4 partea finală, legea proprietarilor, după care locatarul se consideră că are domiciliu obligator la imobilul închiriat se referă numai la locatar, adică la acela care deține imobilul în folosință, cât timp contractul este în vigoare, iar nu la fostul locatar care a părăsit imobilul fie forțat prin hotărîre judecătorească, fie expres prin expirarea locațiunii.

Prin urmare fostul chirieș, pentru acțiunile ce eventual proprietarul i-ar intenta, derivând din contract, trebuie citat la domiciliul său real, nu la imobilul ce l'a deținut cu chirie.

Curtea,

Ascultând pe d. adv. N. T. Curpen în desvoltarea motivelor de casare, pe d. adv. Antonescu în combateri și

Pe d. procuror general I. N. Stambulescu în concluziuni și

Deliberând

Asupra motivului de casare :

„Violarea art. 4 ult. aliniat din legea proprietarilor și exces de putere.

„Deși după art. 7 din legea proprietarilor, am dreptul a mă judeca după această lege, pentru pretențiuni rezultând din contractul de închiriere ;

Deși art. 4, ultimul aliniat, spune că locatarul are domiciliu obligatoriu la imobilul închiriat ;

Deși jurisprudența și doctrina îmi recunosc unanim dreptul

de a mă judeca și după expirarea contractului, după procedura sumară a legii proprietarilor și conform cu toate dispozițiunile ei, totuși Tribunalul cu violarea acestor texte și prin exces de putere, găsește că chiriașul nu mai poate fi citat la imobilul închiriat după expirarea contractului și-i admite apelul”.

Având în vedere sentința supusă recursului, din care se constată că intimatul Jean Piroșcă, fiind condamnat definitiv să plătească recurentei Maria Gavala o sumă de bani, reprezentând costul degradărilor cauzate imobilului ce avusese închiriat dela recurentă, a făcut contestație la executarea hotărârii condamnatoare, pe motiv că nu fusese citat conform legii, la domiciliul său, ci tot la imobilul ce ocupase ca chiriaș și de unde fusese evacuat de către proprietar, că Trib. Brăila S. I., judecând contestația ca instanță de apel, a admis-o și în consecință, a anulat hotărârea condamnatoare, pe motivul că locatarul trebuie să fie citat la imobilul închiriat atâta timp cât este locatar, iar nu și atunci când el, fiind și evacuat și locuind în altă parte, ca în speță, nu mai are această calitate.

Considerând că, deși după dispozițiunea finală a art. 4 din legea asupra drepturilor proprietarilor din 1903, locatarul este considerat ca având domiciliul obligatoriu la imobilul închiriat, această prescripțiune a legii se referă însă numai la locatar, adică la acela care deține imobilul în folosință, cât timp contractul este în vigoare, iar nu la fostul locatar, la acela care a părăsit imobilul fie forțat prin hotărâre judecătorească, fie prin expirarea contractului de locațiune.

Că în asemenea cazuri raporturile dela proprietar la chiriaș încetează și chiriașul nu mai poate fi considerat că și-a conservat această calitate chiar ulterior și tot timpul până la prescripția acțiunilor ce proprietarul eventual ar putea introduce pentru realizarea drepturilor ce isvorăse din contractul de locațiune.

Că, a se pretinde fostului chiriaș al unui imobil a se îngriji, până la prescripția acțiunilor proprietarului, de citarea sa la domiciliul pe care odinioară l-a avut, ar fi a-i răpi dreptul de a se fi pus în cunoștință în mod real despre termenul de judecată al unei acțiuni a proprietarului și a permite acestuia de a obține astfel, prin surprindere, o hotărâre de condamnare în contra fostului său locatar.

Că, legiuitorul fixând domiciliul locatarului la imobilul închiriat, a făcut aceasta pentru ca proprietarul să nu fie străgănit în cursul locațiunii în îndeplinirea procedurii după principiile din dreptul comun, prin schimbările de domiciliu ce părătul poate face în cursul procesului, conformându-se art. 69 c. pr. civ.;

Că, însă de aci nu se poate trage concluzia că fostul chiriaș trebuie a fi citat la imobilul ce avusese închiriat, deși el s'a mutat în altă parte, din cauză că i-a expirat contractul de locațiune, sau că a fost expulzat din imobil, de către proprietar pe baza unei hotărâri judecătorești;

Că, prin urmare, în aceste cazuri procedura având a fi îndeplinită la domiciliul real, Tribunalul judecând în acest sens a dat o bună interpretare art. 4 din sus menționata lege, așa că motivul de casare este nefondat.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge etc.

NOTA. — Până la data deciziunii de mai sus, Înalta Curte de Casație, conform deciziunii sale

pronunțate în secțiuni unite, sub Nr. 12 din 10 Iunie 1910 (vezi *Curierul Judiciar* din 1910 Nr. 48, pag. 413) a decis, în mod constant — cu toate criticele ce i s'au adus — că în acțiunile ce proprietarul ar intenta contra chiriașului, pentru drepturi ce ar decurge din contractul de închiriere, chiriașul va trebui citat nu la domiciliul său real ci la imobilul prevăzut în contract, conform art. 4 legea proprietarilor, deși el se mutase și nu mai locuia de mai mult timp în acel imobil.

Trib. Brăila, prin sentința atacată cu recurs, și Înalta Curte prin decizia ce adnotăm, dată în secțiuni-unite, au rupt de astădată cu trecutul și au dat adevărata și logica interpretare art. 4 din legea proprietarilor, revenind asupra jurisprudenței și hotărând că: pentru acțiunile ce eventual proprietarul ar intentă chiriașului, pentru pretențiuni derivând din contractul de închiriere, după ce chiriașul nu mai deține folosința imobilului, va trebui citat la domiciliul său real, iar nu la imobilul ce l'a ținut cu chirie.

ISCOD.

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 9 Noembrie 1926

Președinția d-lui GH. V. BUZDUGAN, Prim-președinte

Elvira Orăscu și alții cu Eforia Spitalelor Civile

Decizia No. 3315 *)

Imobile rurale. Dobândirea lor de către un strein prin adjudecare. Cerere pentru a se constata nulitatea adjudecării. Introducerea ei după trecere de 30 ani dela data adjudecării. Prescrierea acțiunii în nulitate. Consecințe. Art. 1890 c. c.

Este adevărat că prohibițiunile legale, edictate într'un interes de ordine publică, sunt sancționate prin nulități virtuale și de drept. Când însă convenția atinsă de o astfel de nulitate a fost executată în fapt prin remiteri voluntare de prestațiuni reciproce, iar ulterior survin neînțelegeri cu privire la eficacitatea ei, este necesară intervenția justiției pentru a constata judecătorește nulitatea pretinsă, căci numai în baza unei judecăți prealabile, constatând și declarând nulitatea de care ar fi atinsă acea convenție, partea interesată poate cere apoi restabilirea situațiunii juridice anterioare convențiunii și restituiriile ce comportă.

O astfel de acțiune însă, deducând în justiție chestiunea valabilității unei convențiuni în raport cu cerințele legii, nu poate fi exercitată dacă au trecut 30 ani dela data încheierii convențiunii, art. 1890 cod. civil opunându-se sub forma cea mai categorică. La baza acestei prescripțiuni stă ideea de a închide părților orice acces în justiție în acest caz, iar nu aceia a renunțării lor sau a confirmării tacite a actului nul.

Curtea,

Ascultând raportul făcut în cauză de d. consilier Al. Alessiu, pe d. adv. Em. Dendrino și Otulescu în desvoltarea motivelor de casare și pe d. adv. B. Cernea în combateri, și

*) Dată în divergență.

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Elvira Orăseu, Dr. C. Orăseu soțul și Eureka Vasilescu Ploeanu contra deciziei Nr. 131-925 a Curții de Apel București s. II-a, în proces cu Eforia Spitalelor Civile.

Văzând motivele de casare astfel formulate :

„Exces de putere. Violarea și greșita interpretare a art. 7 § 5 din Constituția din 1879 a art. 18 din Constituția din 1923, combinate cu art. 1890 cod. civ. și nesocotirea principiilor elementare de drept în materie de prescripție.

Deși Curtea de Apel recunoaște în mod formal în considerentele deciziei ee pronunță, că prohibițiunea edictată de art. 7 § 5 din Constituția cea veche și reproducă în art. 18 din noua Constituție pentru străinii de a dobândi imobile rurale în România, este de ordine publică și exclude orice posibilitate de a fi acoperită prin prescripție, recunoscându-se astfel că intrarea moșiei Icoana în patrimoniul lui Miltiade Gheorghiu este lovită de nulitate dela început și că această nulitate nu a încetat nici azi, nici prin naturalizarea subsecventă a lui Miltiade Gheorghiu, cumpărătorul moșiei, nici prin transmiterea proprietății moșiei către o instituție românească, totuși când este vorba de a publica sancțiunea legală a acestor principii de drept necontestabile, cari nu putea fi alta decât după cum însăși Curtea o spune : de a pronunța anularea tuturor transmisiunilor efectuate, ne respinge acțiunea noastră care avea tocmai acest obiect, motivând că dacă imprescriptibilitatea dreptului de proprietate a unui strein asupra unui imobil rural, urmează a fi privită ca un principiu constant, nu tot astfel se poate spune despre imprescriptibilitatea dreptului vânzătorului de a readuce un asemenea imobil în patrimoniul său și întrucât în speță, prescripția de 30 ani, ar fi împlinit dreptul nostru de a invoca nulitatea, ar fi stins.

Indecând astfel, Curtea de Apel a nesocotit principiile elementare în materie de prescripție și deci valbrificare în justiție a drepturilor și pretențiunilor părților.

Dacă, după cum este în speță, ne aflăm în cazul unei acțiuni imprescriptibile în acest sens că posesorul imobilului nu poate dobândi nici odată pe temeiul art. 1890 pr. civ., proprietatea imobilului, este evident și elementar în drept că oricine are interes poate invoca lipsa posibilității de a prescrie a posesorului la baza posesiunii căruia există o fraudă la legea de ordine publică și acest interes îl are de sigur și în primul rând, fostul proprietar evins cu fraudarea unei atari legi de ordine publică.

Este o curioasă, ilegală și greșită interpretare a art. 1890 cod. civ. aceia făcută de Curte și în baza căreia se recunoaște că posesia e viciată ab origine, că nu poate duce pentru posesorul care s'ar pune la adăopstul ei, la o prescripție achizitivă ilegală, dar totuși se refuză fostul proprietar deposedat prin fraudă dreptul de a invoca ilegalitatea posesiunii aceluia ce voește a prescrie, fără să aibă dreptul să o facă.

Având în vedere decizia atacată cu recurs din care rezultă că recurenta a cerut înaintea Trib. II-fov să se constate nulitatea ordonanței prin care s'a adjudecat definitiv asupra lui Miltiade Gheorghiu averea anume arătată în ordonanță, mai multe moșii a căror restituire se cere, pe motiv că adjudecatarul la data când a licitat nu avea calitatea de cetățean român și deci nu putea cumpăra imobile rurale potrivit prohibițiunii constituționale, iar ca consecință a nulității ordonanței să se considere ca fără efect juridic și întreinarea făcută de adjudecatar pe cale de dispozițiune testamentară în favoarea Eforiei Spitalelor Civile și să fie obligată Eforia la restituirea averii prevăzută în acea ordonanță și în acțiune, etc.

Că această acțiune admisă de Tribunal a fost însă respinsă de Curtea de Apel prin decizia ata-

cată cu recurs, pe motiv că, trecând mai bine de 30 de ani dela data ordonanței acțiunea este prescrisă.

Având în vedere că prin motivul de recurs se susține că prohibițiunea constituțională care interzice streinilor de a dobândi imobile rurale fiind întemeiată pe considerațiuni de interes național superior, sancțiunea acestei prohibițiuni este nulitatea de drept a actului prin care s'a contravenit la ea, nulitate de drept și perpetuă care n'ar putea fi acoperită nici prin prescripția de 30 de ani, așa că Curtea numai prin nesocotirea caracterului și aspectului acestei nulități a considerat ca prescrisă această acțiune.

Considerând că dacă este adevărat că prohibițiunile legale edictate într'un interes de ordine publică, sunt sancționate prin nulități virtuale și de drept, totuși atunci când convenția atinsă de o astfel de nulitate, a fost executată în fapt prin re-miteri voluntare de prestațiuni reciproce și ulterior survin neînțelegeri cu privire la eficacitatea ei, intervențiunea justiției apare indispensabilă, pentru a se constata judecătorește nulitatea pretinsă căci numai în baza unei judecăți prealabile constatând și declarând nulitatea de care ar fi atinsă acea convențiune, partea interesată poate apoi cere restabilirea situației juridice anterioare convențiunii și restituirile ce comportă.

Considerând că din însăși modul cum recurenta și-a formulat pretențiunile cum și desbaterile urmate la instanțele de fond, rezultă că ceiace formează obiectul discuțiunii dintre părțile litigante, nu este chestiunea dreptului de proprietate în sine asupra averii a cărei restituire se cere, cum se întâmplă într'o acțiune în revendicare propriu zisă intentată contra unui terțiu deținător cu care reclamantul n'a avut nici un raport juridic, — ei, în specie, ceiace constituie obiectul direct și principal al discuțiunii și este cu adevărat litigios, este exclusiv chestiunea valabilității ordonanței de adjudecare și evident că, numai dela soluția dată acestor chestiuni depinde de restituirile ce vor trebui făcute ca o simplă consecință logică a nulității ordonanței de adjudecare atacată prin acțiunea în discuțiune ; — că o astfel de acțiune însă deducând în justiție și impunând un examen judecătorec asupra chestiunii valabilității unei convențiuni în raport cu cerințele legale nu poate fi exercitată dacă au trecut 30 ani dela data încheierii ei, căci art. 1890 c. civ. sub forma cea mai generală și energică declară că toate acțiunile atât reale cât și personale pe cari legea nu le-a declarat neprescriptibile și pentru cari n'a fixat un termen de prescripție, se vor prescrie prin 30 ani.

Că scopul acestei prescripțiuni fiind acela de a se pune un sfârșit proceselor și incertitudinii drepturilor într'un interes superior de armonie socială, ea se aplică prin însăși tendința legii, și acțiunilor cari pun în discuțiune validitatea unei convențiuni atinsă de nulitate absolută ; Că aceasta nu înseamnă că convențiunea atacată ar dobândi, — fără rezultat al prescripțiunei, o existență și eficacitate legală, căci doar nu ideia unei renunțări sau confirmățiuni tacite, ori a legitimării unei ilegalități stă la baza acestei prescripții, ci ideia de a se închide orice acces în justiție, cum prevede și art. 568 din noua procedură civilă, prescripțiune extinctivă a ori căror cereri de evicțiune a bunului adjudecat după 5 ani dela data executării, — pentru a nu se pre-

lungi la infinit incertitudinea drepturilor și a se turbura situațiuni dobândite prin trecerea unui lung interval de timp, lucru ce ar fi cu mult mai dăunător ordinii publice.

Că a admite teza imprescriptibilității unei asemenea acțiuni înzând la constatarea și declararea nulității unor convențiuni ar fi să se lase deschisă posibilitatea de a se pune în discuțiune, — cu toate dificultățile de probațiune, — convențiuni executate voluntar de zecimi de ani și să se dea astfel naștere la perturbațiuni însemnate nu numai în raporturile dintre părțile contractante, dar și față de terții dobânditori de bună credință, provocând nesiguranță drepturilor în dauna relațiilor juridice eventualitate care, prin sine însăși este suficientă pentru ca acest sistem să nu poată fi admis.

Că astfel fiind, Curtea de Apel declarând prescrisă acțiunea în discuțiune, a făcut o exactă aplicațiune a art. 1890 c. civ., și prin urmare recursul este neîntemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. III

Audiența dela 19 Mai 1926

Președinția d-lui I. COANDĂ, Consilier

Paula Amărășteanu cu Toma Stănescu

Deciziunea Civilă No. 141

Donatiune. Transmiterea prin scrisoare a dreptului de uzufruct, cu titlul gratuit, nudului proprietar, cu condiția ca să devină proprietarul imobilului dăruit. Dacă este valabilă? Art. 813 c. civ.

Când transmiterea uzufructului se face în favoarea nudului proprietar, cu condițiunea ca el să devie proprietarul imobilului dăruit, adică uzufructuarul renunță la dreptul său în mod gratuit, fără a cere nici o compensație, cum este în speță prin scrisoare, donatiunea, fiind condițională, ea este valabilă, fără îndeplinirea formalităților prescrise de art. 813 c. civ., fiindcă ea cuprinde o extindere, iar nu o transmisiune de drepturi.

Reclamanta prin adv. Vasilescu, pârâtul prin adv. C. Pănaiteanu.

Curtea,

Asupra apelurilor făcute pe de o parte de Paula Amărășteanu și pe de altă parte de T. Stănescu în contra sentinței civile cu No. 569/925 a Trib. Ilfov Secția II-a c. c., prin care celui dintâi i s'a respins ca neîntemeiată acțiunea ce a intentat împotriva lui Toma Stănescu și acestuia i s'a respins ca fără interes cererea reconvențională.

Având în vedere actele dela dosar și susținerile părților, care au pus concluziuni orale în sensul celor scrise ce au prezentat, fiind obligate de Curte.

Având în vedere că din toate acestea rezultă în fapt următoarele :

Prin testamentul olograf din 28 Decembrie 1916, C. Amărășteanu a instituit ca legatară universală pe soția sa Paula Amărășteanu, reclamanta din acest proces, lăsând însă Eforiei Spitalelor civile din București nuda proprietate a imobilului din București strada Sălciilor No. 11 bis.

Reclamanta manifestându-și dorința ca imobilul să rămână în familia defunctului său soț și care însă din parte-i n'avea rude, iar ca rudă apropiată era Toma Stănescu pârât în acțiunea reclamantei — fiind nepot de frate al defunctului de care în timpul vieții a fost crescut și protejat de el și au locuit împreună.

Cum există dificultăți în realizarea dorinței manifestată de re-

clamantă, din pricina că nuda proprietate a imobilului era testată Eforiei, astfel că depindea de aceasta să consimtă sau nu a face vânzarea drepturilor sale, reclamanta prin deosebite petițiuni aflate la dosar, s'a dresat în acest scop de mai multe ori Eforiei, care a consimțit și a scos în vânzare prin licitație publică nuda proprietate a zisului imobil fixând prețul la 180.000 lei. Dat fiind situațiunea și condițiunile în care urma a se face acea vânzare a nudei proprietăți pentru care noul proprietar avea să aștepte încetarea din viață a uzufructuarului și anume a reclamantei Paula Amărășteanu care la acea dată, nici nu trecuse de 50 ani, din această cauză, la primele licitațiuni, în număr de două, din 25 Octombrie 1919 și 3 Ianuarie 1920, nu s'a prezentat nici un amator.

Față cu această situațiune dificilă reclamanta pentru a-și putea realiza scopul urmărit a intervenit între dânsa și nepotul său Toma Stănescu, pârâtul din proces o înțelege în sensul scrisoarei din 20 Iunie 1920 pe care reclamanta a dat-o pârâtului și care scrisoarea are următorul cuprins:

„Relativ la cererea dvs. dacă în caz că veți cumpăra nuda proprietate a imobilului din București strada Sălciilor No. 11 bis, lăsat de soțul meu Onor. Eforiei Spitalelor civile prin testamentul din 28 Decembrie 1916 st. v. al cărui uzufructuară sunt. Dacă în tot timpul vieții mele voi fi de acord a vă ceda în mod gratuit beneficiul pivniței de vinuri, al camerei ce locuiește dvs. precum și încă alte două camere de sus din cele mari din acest imobil și dreptul de a mai construi în curte alte construcțiuni în folosul dv. Vă declar că sunt de acord și puteți cumpăra nuda proprietate a acestui imobil și că vă cedez dreptul de beneficiu în mod gratuit al pivniței de vinuri, a celor trei camere de mai sus și dreptul de a construi orice construcțiuni în folosul dvs. aceasta pe tot timpul vieții mele fără să am vre-o pretenție în contra dvs. în nici un caz și de nici un fel de natură pentru aceste drepturi cedate în mod gratuit. Dacă veți dori această declarație vă voi da și autentică”.

Pe baza acestei scrisori a cărei anulare se cere, pârâtul Toma Stănescu s'a prezentat la licitația care a avut loc la 26 Iunie 1920 și a cumpărat dela Eforie nuda proprietate a imobilului pe prețul de 181.288 lei prin actul transcris de Trib. Ilfov Secția de Notariat sub No. 1616/921.

În această scrisoare după cum s'a arătat, mai prevăzându-se pentru reclamantă și obligațiunea ca după săvârșirea cumpărării de către pârâtul Toma Stănescu, să dea acestuia o declarație autentică în privința drepturilor stipulate în scrisoare, reclamanta însă a refuzat și chiar în urma notificării ce i s'a făcut prin Corpul de Portărei la 15 Septembrie 1922.

După opt luni dela primirea acestei notificări și anume la 3 Mai 1923, reclamanta a introdus acțiunea asupra căreia s'a dat sentința apelată și care acțiune este formulată în cuprinsul următor :

Că Tribunalul analizând mai întâi motivele invocate de reclamanta Paula Amărășteanu și găsindu-le neîntemeiate prin sentința apelantă, a respins acțiunea ca nefondată, constatând în drept că, renunțarea parțială și gratuită a uzufructului operând în favoarea nudului proprietar, constituie o liberațiune indirectă, care nu este supusă formelor solemne ale donatiilor și în fapt a stabilit că, din probele administrate de reclamantă, nu rezultă că actul în discuțiune conține vicii de consimțământ prin aceea că s'ar fi smuls prin dol și captațiune, iar cererea reconvențională a pârâtului Toma Stănescu a fost respinsă ca fără interes din momentul ce — motivează Tribunalul — acțiunea reclamantului s'a găsit nefondată.

Având în vedere că în contra sentinței Tribunalului — după cum s'a arătat mai sus — s'a făcut apel de ambele părți, reclamanta înzând a i se admite acțiunea, iar pârâtul a se menține sentința apelată, în ce privește respingerea acțiunei reclamantei și a se admite cererea reconvențională, în sensul cum și-a restrâns-o în instanță.

În ce privește apelul reclamantei Paula Amărășteanu.

Având în vedere motivele de fapt și de drept din sentința

apelată care fiind întemeiată, Curtea le adoptă în totul și găsește că bine Tribunalul a respins acțiunea reclamantei.

Că de altfel reclamanta înaintea Curței prin apărătorii săi nici n'a insistat asupra motivului acțiunii întemeiat pe dol și captațiune ci a declarat numai că: dacă donațiunea ce susține c'ar rezulta din conținutul scrisorii din 20 Iunie care formează obiectul procesului de față, va fi recunoscută de Curte ca valabilă pentru uzufruct, își rezervă dreptul de a o ataca pentru cauză ilicită.

Având în vedere în ce privește motivul de drept, invocat de reclamantă și asupra căruia apărătorii săi au insistat în apel și anume validitatea juridică a scrisoarei din 20 Iunie în privința formei sub care se prezintă.

Având în vedere că înaintea Curței apărătorii Paulei Amărășteanu, au susținut și oral și prin concluziile lor scrise: Că renunțarea uzufructuarului ca și cesiunea gratuită considerate ca liberalități pot fi scutite de formele solemne prevăzute de art. 813 cod civil cel mult numai în cazul când intervine în favoarea nudului proprietar, că dacă o asemenea renunțare sau cesiune gratuită s'ar fi făcut în favoarea Eforiei chiar prin act sub semnătura privată cum este în speță, ea ar fi fost valabilă ca act unilateral, întrucât transmitiunea și incorporarea uzufructului la nuda proprietate se opera în virtutea legii.

Că, în cazul de față, însă, la data scrisorii din 20 Iunie 1920 Toma Stănescu nefiind încă nud proprietar el era un terțiu și ca atare cesiunea gratuită a unei părți din uzufruct trebuia făcută în formele unei donațiuni, de oarece a cumpărat nuda proprietate la 26 Februarie 1921 în confirmarea adjudecării dela 26 Iunie 1920.

Că scrisoarea din 20 Iunie 1920 coprindea din partea Paulei Amărășteanu, o cesiune gratuită la o parte a uzufructului său, în favoarea lui Toma Stănescu, supusă condițiunii ca el să cumpere nuda proprietate și că această condițiune fiind îndeplinită ulterior, prin efectul retroactiv prevăzut de art. 1015 c. civ. trebuie să fie privită ca operantă la data de 20 Iunie 1920 când Toma Stănescu era un terțiu și nu putea să beneficieze de cesiunea gratuită de cât subforma unei transmitiuni făcută făcută în conf. cu art. 813 cod. civil.

Considerând că scrisoarea din 20 Iunie 1920 exprima în mod formal, voința Paulei Amărășteanu de a renunța la o parte din uzufructul său, prin cesiunea gratuită în favoarea lui Toma Stănescu, când acesta va cumpăra nuda proprietate a imobilului din str. Sălciorilor No. 11 și obligația ei de a da o declarație autentică în acelaș sens.

Că ținând seamă de situațiunea părților, de împrejurările cauzei și a motivelor care au determinat scrisoarea din 20 Iunie 1920, Curtea interpretând termenii scrisoarei, deduce intențiunea clară a uzufructuarei de a raporta executarea scrisoarei și efectele cesiunii numai în ziua când Stănescu va cumpăra nuda proprietate și numai dela acea dată.

Că în adevăr scrisoarea are în vedere o situațiune viitoare — cumpărarea nudei proprietăți — dată necesară pentru întregirea proprietății lui T. Stănescu asupra pivniței, câtorva camere de locuințe și a dreptului de a construi pe terenul liber.

Că până la data cesiunii nudei proprietăți, Paula Amărășteanu a înțeles să-și conserve intacte toate drepturile sale de uzufructuară și să nu cedeze lui Stănescu, folosința vre-unui drept înainte de a se purta adjudecatarul nudei proprietăți.

Că aceasta rezultă evident din apropierea datei scrisoarei din 20 Iunie 1920 cu aceia de 28 Iunie 1920, când imobilul era scos la licitațiune de Eforie și s'a adjudecat asupra lui Stănescu și în sfârșit din obligația luată de Paula Amărășteanu de a da o declarație autentică de renunțarea parțială a uzufructului său, ceia ce Toma Stănescu putea să o creadă ca necesară după ce făcea cumpărarea dela Eforie, așa cum prevede art. 561 cod. civil.

Considerând că, în drept, nimic nu împiedică pe părți de a modifica efectele condițiunii îndeplinite altfel de cum sunt

regulate prin art. 1015 c. civ. și din toate cele ce preced a rezultat pentru Curte convingerea, că în mod vădit și neîndoios Paula Amărășteanu a înțeles să cedeze parțial uzufructul său numai din ziua când Toma Stănescu a cumpărat nuda proprietate, iar nu dela data scrisoarei din 20 Iunie 1920.

Că astfel interpretată scrisoarea din 20 Iunie 1920, este o modalitate a achizițiunii nudei proprietăți, care odată dobândită de T. Stănescu prin cumpărare dela Eforie, din acelaș moment s'a operat și renunțarea parțială a uzufructului D-nei Paula Amărășteanu deoarece în intențiunea și scopul părților renunțarea la uzufruct era un avantaj acordat lui Stănescu numai în calitatea lui de nud proprietar și odată cu dobândirea nudei proprietăți.

Considerând că dealminterea întrucât s'a realizat condițiunea printr'o plată de preț, renunțarea din partea reclamantei nu se poate zice că este gratuită față de cumpărătorul Toma Stănescu, fiind că renunțarea sau cedarea parțială la uzufruct nu-i folosea decât numai dacă cumpăra nuda proprietate dela Eforie cu plata de preț ceia ce a avut loc, că nu interesează dacă acest preț l'a încasat Eforia, iar reclamanta na' realizat nici un profit material, pentru motivul că realizarea dorinței intimitei de a vedea imobilul rămas în familia soțului ei, a impus lui T. Stănescu un sacrificiu pe care nu l'ar fi făcut numai pentru achizițiunea nudei proprietăți.

Că dar pentru aceste motive, cum și pentru acelea din sentința apelată, pe care Curtea le adoptă în totul ca fiind juste și bine întemeiate, găsește că apelul reclamantei este nefondat și urmează a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea respinge apelul etc.

(ss) I. Coandă, A. Lerescu, I. Stănescu-Buzău

Grefier (ss) Ștelănescu

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA II Civ. Corecț.

Audiența de la 27 Aprilie 1925

Președinția d lui CONST. PRODAN, Judecător

Paula Amărășteanu cu Toma Stănescu

Sentința civilă No. 569

Donațiune. Transmiterea prin scrisoare a dreptului de uzufruct, cu titlul gratuit, nudului proprietar, cu condiția ca să devină proprietarul imobilului dăruit. Dacă este valabilă. Art. 813 c. civ.

Când transmiterea uzufructului se face în favoarea nudului proprietar, cu condițiunea ca el să devie proprietarul imobilului dăruit, adică uzufructuarul renunță la dreptul său în mod gratuit, fără a cere nici o compensație, cum este în speța prin scrisoare, donațiunea, fiind condițională, ea este valabilă, fără îndeplinirea formalităților prescise de art. 813 c. civ., fiindcă ea cuprinde o extindere, iar nu o transmitiune de drepturi.

Reclamanta prin adv. Vasilescu, pârâul prin adv. C. Pănaiteșcu.

Tribunalul,

Asupra acțiunii civile de față, intentată prin petiția înreg. la Nr. 3509-923, de către Paula Amărășteanu, în contra pârâului Toma Stănescu pentru a se declară nulă și fără efect scrisoarea din 20 Iunie 1920, transcrisă de Trib. Notariat Ilfov la Nr. 11870-523, întrucât conține o donațiune și că i-a fost smulșă prin dol, cum și asupra cererei reconvenționale făcută prin petiția înreg. la Nr. 8151-923, de către Toma Stănescu în contra d-nei Paula C. Amărășteanu, prin care cere să se declare valabil și opozabil acesteia actul cu data de 30 Iunie, 1920, și să constate că și-a îndeplinit condiția — la care eră supusă restrângerea uzufructului prin aceia că a cumpărat nuda proprietate de la Eforia Spitalelor Civile, să fie obligată a-i lăsa în folosință pivnița pentru depozitare de vinuri, camera ce locuia cum și alte două camere de sus

recunoscându-i-se și dreptul de a ridica pe teren orice noi construcțiuni;

Având în vedere susținerile orale și concluziunile scrise ale părților, cum și actele din dosar.

În ceea ce privește acțiunea principală;

Având în vedere că motivele acestei acțiuni sunt că scrisoarea făcută la 20 Iunie 1920, de către reclamantă conținând o donațiune și aceasta fiind lipsită de solemnitatea cerută de art. 813 c. civ. și de acceptarea ei așa cum arată art. 814 c. civ. urmează a fi declarată nulă; în al doilea rând, ori cum ar fi calificat acest act, el a fost smuls prin dol și captațiune;

Având în vedere că în fapt s'au întâmplat următoarele: Reclamanta Paula Amărășteanu, rămânând legatară universală a soțului său și uzufructuara imobilului din str. Sălciiilor Nr. 11 bis București, intervine pe lângă Eforia Spitalelor Civile, nuda proprietară a acestui imobil, ca să scoată în vânzare acest drept, în dorința ca el să nu rămână pe mâini străine, ci familiei defunctului său soț, care avea ca rudă apropiată pe Toma Stănescu nepot de frate. Eforia în urma demersurilor acesteia scoate la licitație publică nuda proprietate a acestui imobil, și la licitație s'a prezentat numai pârâtul. Acesta se prezintă numai după ce se convinge că mătușa sa își va restrânge uzufructul, lăsându-i acestuia folosința pivniței a trei camere și dreptul de construcție și în Iunie 1920, îi dă o scrisoare în acest sens, care scrisoarea a fost transcrisă la 1922, de Tribunalul Notariat Ilfov, și această scrisoare reclamanta cere să fie anulată.

Având în vedere că termenii scrisorii sunt următorii: Relativ la întrebarea pe care pârâtul o face reclamantei, dacă ea va fi de acord a ceda în mod gratuit în tot timpul vieții sale uzufructul pivniței de vinuri și a camerilor cât și al dreptului de a construi, ea răspunde: „Vă declar că sunt de acord și puteți cumpăra nuda proprietate a acestui imobil și că vă cedez dreptul de beneficiu în mod gratuit, precum și dreptul de a construi orice construcțiuni în folosul dvs. pe tot timpul vieții mele, fără să mai am vreo pretenție în contra Dvs. în nici un caz și de nici un fel de natură, pentru aceste drepturi;

Că astfel cum este redactată scrisoarea, ea este o donațiune condiționată" dacă va cumpăra nuda proprietate" așa cum i s'a pus întrebarea, și se răspunde „Vă cedez”.

Considerând că această condiție nu e potestativă ci una mixtă, așa că nu se poate invoca principiul „donner et retenir ne vaut”.

E mixtă întrucât cumpărarea nudei proprietăți depinde atât de donator, cât și de a treia persoană în speță, Eforia Spitalelor Civile.

Considerând că doctrina admite că o donațiune condiționată se poate face dacă ea e mixtă.

Că astfel fiind urmează a se cerceta dacă o astfel de donațiune lipsită de formalitățile prevăzute de art. 813 c. civ., e nulă sau nu;

Considerând că uzufructul constituie un drept real asupra unui imobil pe care îl grevează, așa că uzufructuarul care vrea să dispună, fie cu titlul oneros sau cu titlul gratuit, în favoarea unui terțiu, trebuie să se conforme dispozițiilor legii prescise pentru transmisiunea bunurilor în diferite moduri de transmitere;

Considerând că e cu totul altfel dacă transmiterea uzufructului se face în favoarea nudului proprietar, nudul proprietar nu a putut fi privat de folosința acestui drept decât pentru un timp determinat și această folosință trebuie deplin drept unită proprietății întru cât există o dependență a acestuia din urmă — așa că dacă uzufructuarul renunță la dreptul său în mod gratuit, — fără a cere nici o compensațiune, actul există ca o donațiune, dar el nu este supus formelor speciale donațiunilor între vii, pentru că există o extindere și nu o transmitere de drepturi;

Că astfel fiind, în speță reclamanta prin scrisoarea de mai sus, cedează cu titlul gratuit dreptul său de uzufructuară — această transmisiune e condiționată de faptul dacă pârâtul Toma Stănescu va cumpăra nuda proprietate, o donațiune mixtă valabilă de drept. Ea deși a fost făcută fără formele riguroase speciale donațiunilor, este valabilă întrucât s'a făcut nu o transmitere propriu zisă de drepturi ci ca o extindere. Deși în momentul când sa' obținut scrisoarea pârâtului, nu era nud proprietar, totuși donațiunea fiind făcută condiționată „dacă va deveni nud proprietar” și cum această condițiune mixtă s'a îndeplinit și a devenit valabilă, discuțiune asupra datei nu se mai poate face, căci nu se poate vorbi de dată, ci numai de condiție. Donațiunea condiționată a fost făcută în favoarea nudului proprietar, dacă condițiunea va fi îndeplinită și o astfel de donație se poate face în drept.

Considerând că reclamanta a mai susținut că actul în discuție conține și vicii de consimțământ fiindu-i smulț prin dol și captațiune în dovedirea cărora a cerut și Tribunalul i-a încredințat proba cu martori prin jurnalul din 27 Februarie 1924;

Având în vedere că din depozitiile martorilor propuși de reclamantă și anume Ștefan Guris, Iosefina Risforer, Reghina Scorneciu, Gh. Demetriade și Ecaterina Sfetescu, ascultați de Tribunal în conformitate cu dispozițiunile art. 196 pr. civ. se constată că pârâtul a locuit împreună cu reclamanta, că el aducea totul pentru îngrijirea reclamantei și că aceasta era o femeie serioasă, fără ca să aibă darul beției;

Că, dacă doi din acești martori — Ștefan Guris și Gh. Demetriade — au arătat că reclamanta a fost îmbătătită de pârât pentru ca în urmă să semneze actul a cărui anulare se cere, totuși aceste condițiuni nu pot fi ținute în seamă întru cât ele au fost redactate după cele ce li s'a spus de reclamantă, iar nu că au văzut ei pe reclamantă în acea stare de beție;

Considerând dar că din tot complexul depozitiunilor tuturor martorilor, rezultă în mod neîndoios inexistența viciilor de consimțământ;

Având în vedere și declarația pârâtului făcută în instanță că cere numai folosința pivniței și dreptul de a face noi construcții, folosința camerelor de locuit lăsând-o reclamantei, declarație de care tribunalul ia act;

Că din cele spuse mai sus, rezultă că acțiunea de față se găsește nefondată și Tribunalul o respinge ca atare;

În ceea ce privește cererea reconvențională;

Având în vedere că odată ce acțiunea principală a fost respinsă ca nefondată, această cerere devine fără interes și Tribunalul urmează a o respinge ca atare.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător N. Antoniadă, Tribunalul respinge, etc.

(ss) Prodan, Antoniadă.

Grefier, (ss) Iordănescu.

NOTA. — Două cestiuni de drept, una de formă și alta de fond, au fost aduse în discuția Tribunalului cu ocaziunea litigiului soluționat prin sentința mai sus reprodușă. Întrucât modul cum a fost rezolvată cestiunea de fond, este juridic, vom înregistra mai puțin asupra ei și de aceea o vom examina în primul loc.

Din constatările de fapt ale Tribunalului rezultă că în speța supusă judecăței sale, era vorba de donațiunea unui usufruct făcută unei persoane sub condițiunea „dacă va cumpăra nuda proprietate a bunului supus usufructului”; s'a pus cestiunea dacă o asemenea donațiune condițională este valabilă față de regula consfințită de codul civil în materia donațiunilor „donner et retenir ne vaut”.

Tribunalul făcând distincțiunea între condițiunea potestativă și cea mixtă, interpretează modalitatea cuprinsă în convențiunea părților litigante,

ca având caracterul unei condițiuni mixte și în consecință consideră donațiunea valabilă.

Credem că în speța donațiunea, din punctul de vedere al modalității, ar fi fost valabilă chiar dacă cuprindea o condițiune potestativă. În adevăr art. 822 din cod. civ., consideră donațiunea nulă numai atunci când este făcută sub o condițiune a cărei îndeplinire sau neîndeplinire depinde de voința donatorului; or, în speță, chiar dacă condiția ar putea să fie interpretată ca o condițiune simplă potestativă, încă nu putea fi vorba de nulitatea donațiunii întrucât realizarea condițiunii depindea de voința donatarului, iar nu a donatorului. Or, art. 822 prohibă sub pedeapsă de nulitate numai ultima categorie de condițiuni. După dreptul comun care, se aplică și în materie de donațiuni, în lipsă de dispoziție derogatorie, condițiunea chiar pur potestativă din partea creditorului, în speță din partea donatarului, nu atrage nulitatea obligațiunei contractată sub această modalitate, căci în acest caz nașterea raportului juridic și existența obligațiunei nu depinde de voința arbitrară a celui care se obligă.

În ce privește cestiunea dacă donațiunea unui usufruct făcută nudului proprietar este sau nu valabilă atunci când e lipsită de formalitățile prevăzute de art. 813 cod. civ. nu putem aprobă soluțiunea dată de Tribunal care a admis validitatea unei asemenea donațiuni. Tribunalul, în motivarea modului său de a vedea, stabilește o deosebire între cazul când transmisiunea cu titlu gratuit a unui usufruct se face în favoarea unui terțiu și cazul când acea transmisiune are loc în folosul nudului proprietar; în prima ipotesă, Tribunalul admite că existența donațiunei este subordonată la îndeplinirea formelor esențiale prescrise de lege; în cazul al doilea, Tribunalul consideră că actul usufructuarului de a cedă în mod gratuit dreptul său nudului proprietar deși constituie o donațiune nu este supus formelor speciale donațiunei între vii întrucât e vorba de „o extindere și nu o transmitere de drepturi“.

După părerea noastră, distincțiunea făcută nu se justifică nici din punct de vedere legal, nici din punct de vedere rațional.

Din punct de vedere legal, art. 813 cod. civ. stabilește principiul general că toate donațiunile se fac prin act autentic fără a face nici o deosebire în ce privește persoanele care sunt beneficiarele liberalității; pe de altă parte art. 800 cod. civ. dispune în mod restrictiv că actul cu titlu gratuit se poate face numai cu formele prescrise pentru donațiunea între vii sau prin testament. Dacă formula întrebuintată de acest din urmă text nu trebuie interpretată în sens absolut, întrucât art. 751 și 940 cod. civ. presupun în mod implicit validitatea donațiunilor indirecte, nu-i mai puțin adevărat că nu există nici un text de lege care să legitimeze distincțiunea făcută de Tribunal și anume ca forma donațiunei să varieze după persoana donatarului.

Dar oare din punct de vedere rațional și al principiilor este întemeiată argumentațiunea Tribunalului că în ipotesa cesiunei unui usufruct către nudul proprietar, n'ar fi vorba de o transmitere de drepturi, ci numai de o extindere a dreptului nudului proprietar? Desigur că nu. În adevăr Tribunalul confundă consolidarea care se operează în persoana nudului proprietar prin faptul că usufructul se adaugă și întregeste nuda proprietate,

cu stingerea usufructului prin moartea usufructuarului sau expirarea termenului pentru care s'a constituit usufructul.

În caz de consolidare, cum e în speța resolventă de Tribunal, calitatea de usufructuar și cea de nud proprietar se întrunesc în aceeași persoană ca o consecință a faptului că nudul proprietar, spre pildă, a dobândit usufructul care i-a fost transmis de usufructuar; consolidarea prin urmare, este consecință și efectul unei transmisiuni de drepturi; nu poate fi vorba de extinderea dreptului nudului proprietar decât în caz de strângerea usufructului. În acest caz este exact că dreptul nudului proprietar restrâns și micșorat prin existența servituti personale asupra bunului grevat, își reia plenitudinea sa firească prin faptul că nudul proprietar redobândește folosința lucrului său; dar nudul proprietar nu redobândește această folosință în virtutea unei transmisiuni și în calitate de ayant-cause a usufructuarului, ci în virtutea dreptului său de proprietate, *jure domini*, liberat de sarcina de care era afectat în favoarea usufructuarului; cu alte cuvinte în caz de consolidare avem o transmisiune de drepturi, în caz de stingere a uzufructului avem o extindere a dreptului nudului proprietar.

Rezultă din considerațiunile expuse că fiind vorba în speță de o transmisiune a unui usufruct cu titlu gratuit, ea trebuia realizată în formă autentică a donațiunei.

Numai într'un singur caz s'ar fi putut considera valabilă o asemenea donațiune, făcută prin act sub semnătură privată, dacă din constatările de fapt ale Tribunalului și în special din examinarea termenilor întrebuintați în scrisoarea donatorului s'ar fi putut deduce că ne aflăm în fața unei donațiuni indirecte realizată pe calea unei renunțări abdicative; în asemenea caz, fiind vorba de o manifestatiune unilaterală de voință care și produce efectul prin ea însăși fără să fie nevoie pentru validitatea renunțării de concursul de voință al celui care beneficiază de renunțare, nu mai e necesară forma autentică prescrisă de art. 813, care presupune o donațiune propriu zisă, adică un contract.

* * *

Curtea de apel prin decizia publicată tot în acest număr, pag. 506, confirmând sentința Tribunalului a menținut distincțiunea făcută de prima instanță între cazul când renunțarea gratuită la usufruct se face în favoarea nudului proprietar și cazul când se face în favoarea unui terțiu; în speță Curtea ținând seama de actele intervenite între părțile litigante și de împrejurările de fapt ale cauzei, stabilește că cesiunea usufructului a fost condițională și anume supusă condițiunei ca cesionarul să dobândească în prealabil nuda proprietate a imobilului grevat de usufruct; că prin derogare dela principiul efectului retroactiv al condițiunei, părțile litigante n'au înțeles ca odată condițiunea realizată cesiunea să fie considerată ca existentă din momentul încheierii convențiunei ci numai dela data când cesionarul a dobândit nuda proprietate a imobilului, întrucât intențiunea lor comună a fost ca cesiunea usufructului să nu devină eficace decât odată cu dobândirea nudei proprietăți de către cesionar; pe de altă parte, argumentează Curtea, renunțarea la usufruct n'ar fi fost făcută în speță cu titlu gratuit căci deși cedenta n'a realizat nici un

profit material, totuși cesionarul nu putea să beneficieze de renunțare decât cumpărând nuda proprietate și acest sacrificiu bănesc, cesionarul nu l'ar fi făcut numai pentru achizițiunea nudei proprietăți.

Soluțiunea Curții în ce privește posibilitatea de a se déroga dela principiul efectului retroactiv al condițiunei stabilit de art. 1015 cod. civ., ni se pare exactă.

În adevăr, dispozițiunea legală care atribuie condițiunei împlinite, un efect retroactiv, n'are un caracter imperativ și obligatoriu, ci se mărginește a interpreta voința părților interesate. Legiuitorul presupune că cei ce fac un act juridic subordonând existența sa unui eveniment viitor și incert, au voit, în cazul când evenimentul se realizează, să fie în aceeași situațiune, în care ar fi fost dacă ar fi făcut un act pur și simplu având siguranța realizării evenimentului.

Retroactivitatea condițiunei fiind prin urmare bazată pe intențiunea presumată a părților, este evident că ea trebuie să înceteze față de o voință expresă contrarie care înțelege să fixeze nașterea și eficacitatea actului juridic numai dela data împlinirii condițiunei.

Legislațiunile civile cele mai recente, plecând de la o concepțiune opusă celei admise de legiuitorul francez, interpretează voința părților în acest din urmă sens și prin urmare nu atribuie realizării condițiunei un efect retroactiv, (art. 171 din vechiul cod federal al obligațiunilor corespunzător art. 1514 și urm. din noul cod, deasemenea art. 158 din cod. civil german).

Argumentațiunea Curții în ce privește caracterul renunțării la uzufruct ni se pare greșită. Caracterul oneros al unui contract nu se apreciază după prestațiunea la care partea s'ar fi obligat față de un terțiu oarecare, ci după schimbul de prestațiuni care rezultă din contract între părțile care l'au încheiat; prin urmare din moment ce Curtea constată în fapt că cedenta uzufructului n'a realizat nici un profit material și deci n'a primit nici un echivalent apreciabil în bani în schimbul cesiunei, instanța judecătorească nu putea să deducă caracterul oneros al cesiunei din faptul că cesionarul n'a putut să dobândească nuda proprietate a lucrului supus uzufructului decât prin cumpărare; avem de a face cu 2 acte juridice cu totul distincte, dobândirea uzufructului și dobândirea nudei proprietăți, având fiecare natura sa proprie, stabilită după elementele constitutive particulare fiecăreia, indiferent de împrejurarea că dobândirea uzufructului era subordonată la condițiunea dobândirii prealabilă a nudei proprietăți.

Discuțiunea considerentelor de mai sus din decisiunea Curții, am făcut-o plecând dela premisa admisă de Curte că soluțiunea litigiului depindea de cesiunea de a se ști dacă în momentul când a intervenit cesiunea uzufructului, cesionarul avea sau nu calitatea de nud proprietar; această distincțiune făcută de Tribunal, a fost admisă de Curte, după ce chiar părțile litigante o consideraseră ca fiind decisivă în cauză.

Analizând sentința Tribunalului am arătat că principalul nu se justifică deosebirea făcută între cazul când cesionarul cu titlu gratuit al uzufructului este nudul proprietar și ipoteza când cesionarul este un terțiu. În adevăr în ambele ipoteze, cesiunea implică un acord de voințe între titularul

uzufructului și nudul proprietar sau terțiu și implică o transmisiune a uzufructului, care atunci când se face cu titlu gratuit, constituie o donațiune, supusă la formalitățile donațiunilor. Nu trebuie a se confunda o asemenea renunțare de uzufruct care implică o cesiune sau transmisiune de drepturi cu o renunțare extinctivă care consistă în abandonul unilateral din partea uzufructuarului a dreptului său. În asemenea ipoteză, uzufructuarul abdică pur și simplu la dreptul său și deci renunțarea este valabilă independent de orice concurs de voință din partea nudului proprietar.

Or, în speța judecată, nu este vorba de o renunțare unilaterală, ci de o cesiune propriu zisă, realizată sub forma unui contract, prin concursul de voință al părților (1).

ALEX. CERBAN

Profesor la Facultatea de Drept din București

TRIBUNALUL JUDEȚULUI MUSCEL

Audiența dela 29 Iulie 1926

Președenția d-lui C. S. BALLAN, Jude-Consilier
Andrei Ologescu, cerere de acordarea unui al doilea moratoriu

Moratoriu. — Acordarea lui înaintea de declarare în stare de faliment. — Încheierile, date de Tribunal, în Camera de Consiliu în asemenea materie; forța lor probantă. — Intervenții făcute de creditorii la cererea de moratoriu. — Inadmisibilitatea unor asemenea cereri, nici pe cale grațioasă, nici pe cale contencioasă, art. 842 c. com. și 247 pr. civ.

1. În materie de procedură grațioasă, la noi, trebuie a se face o distincțiune, între procedura grațioasă simplă, în care magistratul, întemeindu-se pe un text de lege clar, constată voința părților și întărește acordul lor, prin autoritatea sa; — iar aceste categorii de acte, părțile nu le pot ataca decât în caz de exces de putere și între procedura grațioasă mixtă, care reclamând anumite dovezi, magistratul chibzuește și face o încheiere, dà un jurnal, — adică-i necesită ceea ce în dreptul roman se numea „causae cognitio“; și asemenea acte sunt supuse apelului; iar față de ambele categorii de acte, terții, bazați prin aplicarea acelor dispozițiuni, pot să pornească, pe cale principală, o acțiune în anulare, — sau să facă contestații la executare.

2. Intrucât, oricare din creditorii sunt datorii să-și facă întâmpinările lor, în Camera de Consiliu, când sunt convocați de Tribunal, conform art. 842 c. com. și a se pronunța asupra celei de-a doua cereri de moratoriu a unui comerciant, — rezultă, că, orice intervenție, făcută de vre-unul din acești creditorii, este inadmisibilă în drept, — atât pe cale grațioasă, cât și pe cale contencioasă, — de oarece ei sunt părți în proces, — iar intervenția nu e admisibilă a se face decât de un terțiu.

Prin urmare creditorii fiind părți în cererea de moratoriu, ei n'au altă cale de atac, contra încheierii Tribunalului, decât apelul, — cale, care derivă din dreptul că orice încheiere a Tribunalului pe cale grațioasă este apelabilă; și această singură cale de atac, armonizează și cu natura moratoriului anterior, care este un act de procedură voluntară. (Prof. Dr. Vasilescu, op. cit.).

Tribunalul

Asupra cererilor de intervenție: a) A creditorului Grünstein D. Iancovici, H. Blum Comp., Weissbroth et Zallinski și H. Nadler, din București, reg. Nr. 18.391/926 și b) A creditorilor A. B. Spinner et fiu tot din București, reg. Nr. 18.392/926, făcute la cererea de a se acorda al doilea moratoriu — înaintea de

1) Demolombe t. X, nr. 732, Laurent t. 7 nr. 72, Aubry et Rau t. II, par. 234, pag. 729, Baudry-Lacantinerie et Cheveau Desbiens, nr. 761.

faliment — de către comerciantul Andrei Ologescu din Câmpulung;

Având în vedere că, întrucât oricari din creditorii sunt datorii a-și face întâmpinările lor în Camera de Consiliu, când sunt convocați de Tribunal, conform art. 842 c. com., rezultă că, orice intervenție făcută de aceștia este inadmisibilă în drept;

Că, într'adevăr, la noi, în materie de procedură grațioasă, trebuie a se face distincțiune între *procedura grațioasă simplă*, în care magistratul — întemeindu-se pe un text de lege clar, constată voința părților și întărește acordul lor prin autoritatea sa, — iar aceste categorii de acte nu le pot ataca decât în caz de exces de putere, — și, între *procedura grațioasă mixtă*, care, reclamând anumite dovezi, magistratul chibzuește și face o încheiere — dă un jurnal, — adică-i necesită ceiace în dreptul roman se numea „*causae cognitio*”; — că, asemenea acte sunt supuse apelului, iar față de ambele categorii de acte, *terții* lezați prin punerea în aplicare a acelor dispozițiuni, pot să pornească, pe cale principală, acțiune în anulare, sau să facă contestație la executare. (Degré: „*Scieri juridice*, vol. II, pag. 27—47 și Prof. Dr. P. Vasilescu în „*Intervenția creditorilor în moratoriu anterior falimentului*” „*Curierul Judiciar*” Nr. 55/915);

Că, acestea fiind, la noi, deosebiri în materie de procedură grațioasă și, cum, în speță, jurnalul acestui Tribunal — dat în Camera de Consiliu — impunând certe dovezi și o serioasă cercetare a lucrărilor, a se face *intervenție* în contra unui asemenea jurnal, ar fi a se confunda acest jurnal cu o sentință propriu zisă — cum au făcut în speță cei 5 creditorii intervenienți menționați mai sus, cari au confundat actele de procedură grațioasă cu cea de procedură contencioasă;

Că, deci, ei nefiind *terții*, deci sunt creditorii și deși au făcut întâmpinările lor și în această cerere de moratoriu în Camera de Consiliu, — a li se admite și aceste cereri scrise, de intervenție la moratoriu, ar fi a se călca dispozițiunile clare și categorice ale textului art. 247 pr. civilă;

Că, într'adevăr *intervenția nu se poate face decât* de un *terțiu*, care, spontan, intervine într-o instanță legată de alții, pentru ca să-și păstreze, să-și valorifice drepturile sale, sau ale altuia; ea nu e introductivă de instanță, ci se leagă de un proces deja început; — că, până la închiderea debaterilor, ea este admisibilă, — păstrând distincțiunile observate de legi, — iar admisibilitatea ei se leagă de un *interes* născut, legitim și actual; și *interesul* se leagă de un drept viitor, condițional, sau pur eventual: (E. Glason: „*Précis. théorique et prat. de proc. civ.*”, t. I, pag. 653—659 și Profesor Dr. Vasilescu, op. cit.).

Că, deci și în speță, *din momentul ce cei cinci intervenienți nu sunt terții*, ci și ei sunt creditorii, convocați de Tribunal în Camera de Consiliu și dânsii și-au făcut întâmpinările lor — în calitate de creditorii ai datornicului — privitor și la acest al doilea moratoriu — a prezintă azi, tot ei, și cereri scrise de intervenții la moratoriu, — ei, cari, repet, sunt părți în acest proces, — ar fi a se călca dispozițiunile clare ale art. 247 pr. civ. și, de aceia, aceste cereri de intervenții urmează a fi respinse ca inadmisibile, atât pe cale grațioasă, cât și pe cale contencioasă, — ca fiind contrarii textului clar și precis al art. 247 proc. civilă;

Având în vedere, apoi, că atunci când moratoriul se acordă înainte de declararea în stare de faliment a unui comerciant, se aplică aceleași principii de *celeritate și bună administrație*, cuprinse în art. 944 c. com.;

Văzând și cererea făcută azi de comerciantul Andrei Ologescu, de a se numi un contabil-expert, pentru a se verifica creanțele plătite în ultimele 6 luni și depuse la dosar de către numitul comersant;

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător-consilier C. S. Ballan, — respinge ca inadmisibile intervențiile și numește expert pe d-l contabil Poșoiu, etc

(ss) C. S. Ballan, M. Cârlova

NOTA. — Sentința tribunalului Muscel, examinată în această notă, iese la iveală printr-o formă și printr'un fond juridic, ce se ridică deasupra obișnuitului și ne arată conștiința magistraților noștri despre misiunea socială, ce o au, precum și distincția ce o pun în îndeplinirea ei.

Prima chestie, ce se impune în această cercetare, este a se preciza conținutul noțiunii cererii de intervenție. Notele ei caracteristice sunt: 1) o instanță legată de anumite părți — un proces —; 2) un terțiu intervenient; 3) un interes născut, legitim și actual.

A doua chestie, ce trebuie deslegată, este, dacă moratoriul anterior falimentului este un proces. Soluția ne-o dă deosebirea între contencios și procedura grațioasă.

Contenciosul are următoarele caracterizări: 1) o contestație de drepturi între părți; 2) debateri publice; 3) o hotărâre cu efect obligatoriu pentru o parte și cu autoritate de lucru judecat pentru toate părțile din proces.

Procedura grațioasă se înfățișează: În cea simplă magistratul întemeiat pe un text de lege, constată voința părților și fixează acordul lor. Calea ei de atac este recursul pentru exces de putere și incompetență. În cea mixtă magistratul merge mai departe: Face o încheiere sprijinită pe anumite dovezi. Calea ei de atac este apelul. Procedura grațioasă nu rezolvă un conflict de drepturi între părți protivnice, nu cere debateri contradictorii publice. Dacă aceasta e deosebirea între contencios și procedura grațioasă, moratoriul anterior falimentului, având în vedere procedura sa, este un act de procedură grațioasă mixtă. Prin urmare cererea de intervenție este inadmisibilă, speța neavând caracterul unui proces. Dar această cerere mai este inadmisibilă și pentru motivul că intervenienții nu sunt terți: Ei fiind convocați pentru a-și da părerea în cererea de moratoriu, în calitate de creditorii, sunt părți în această afacere. În această situație, în caz de nemulțumire, pentru a-și valorifica drepturile, ei au calea apelului.

Pentru aceste considerațiuni socotim că soluția tribunalului Muscel este juridică și bine motivată.

Lămuriri mai complete în această speță le-am dat în monografia publicată în coloanele acestei reviste no. 54 din 6 Sept. 1915.

P. VASILESCU

S'a pus sub presă și va apare la finele lunii Septembrie în editura „*Curierul judiciar*” un nou volum al d-lui George P. Docan, intitulat: STUDII DE DREPT CIVIL COMPARAT, *Legislația ungară și austriacă din Transilvania în comparație cu legislația română*. Volumul, al cincilea din seria „*Pentru unificare*”, cuprinde:

Căsătoria și convențiile matrimoniale, Curatela, Acțiuni de Stat și tăgăduirea paternității, Apărarea posesiunii (acțiunile posesorii), Dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor, Concordatul forțat extrafalimentar, ș. a. în anexe: proiectul codului civil ungar, părți alese.

Volumul cuprinde aproape 500 pagini, format mare, cuprinzând și jurisprudența la zi asupra tuturor chestiunilor tratate.

Este cu deosebire necesar candidaților la examenul de magistrat și juriștilor din Transilvania.

Comenzile la „*Curierul Judiciar*” București, str. Artei No. 5.